

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1922.

Andra kammaren.

Nr 34.

Fredagen den 5 maj.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 28 och den 29 nästlidna april.

§ 2.

Föredrogs för remiss till utskott Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 251, med förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område m. m.; och begärdes ordet därvid av

*Vid remiss av
propositionen
nr 251.*

Herr Magnusson i Skövde, som yttrade: Herr talman! Jag skall be att endast ett ögonblick få upptaga tiden. Det är icke min mening att fälla något omdöme om den föreliggande propositionen, så mycket mindre som jag tillhör det utskott, som har att pröva lagförslaget, men jag har velat uttala en gensaga emot det tillvägagångssätt, som ägt rum tidigare och som även nu skett, att Kungl. Maj:t så sent kommer in till riksdagen med så pass vidlyftiga och betydelsefulla propositioner som denna. Därigenom icke blott omöjliggöres det för riksdagen att kunna avsluta sina arbeten i någorlunda god tid, utan det är också givet, att därigenom inskränkes möjligheten såväl för utskottet som för riksdagen att grundligt pröva föreliggande lagförslag. När motionstiden för ifrågavarande proposition har utgått, äro vi redan i mitten av maj, d. v. s. långt efter den tid, då riksdagen enligt grundlagen skulle vara avslutad. Det är uppenbart, att under sådana förhållanden det näppeligen blir möjligt att ägna lagförslaget en ingående prövning, så mycket mer som där finnas åtskilliga saker, som man verkligen behöver litet tid för att smälta. Jag skulle vilja göra den gensagan emot ett sådant tillvägagångssätt som detta, att det för framtiden bör bli ett slut på att avlämna propositioner så sent, när det som här ej gäller fall, där man kan åberopa, att det länder riket till men, om en sådan proposition utebliver.

Häruti instämde herr *Lithander*.

Andra kammarens protokoll 1922. Nr 34.

Vid remiss av
propositionen
nr 251.
(Forts.)

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt hänvisa ifrågavarande proposition jämte det i anledning av densamma inom kammaren nu avgivna yttrandet till behandling av lagutskott.

Härefter föredrogs och remitterades likaledes till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition, nr 257, med förslag till lag angående ansvarighet för skada i följd av luftfart.

§ 3.

Herrar *Billqvists* och *Bäcklunds* på kammarens bord liggande motion nr 306, som nu föredrogs, överlämnades till statsutskottet.

§ 4.

Vidare föredrogs, men blevo ånyo bordlagda statsutskottets utlåtanden nr 55—64, sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtande nr 6, bevillningsutskottets betänkande nr 33 samt bankoutskottets utlåtanden nr 32 och 33.

§ 5.

Interpellation.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr *S a m u e l s s ö n*, som anförde: Herr talman, ärade kammarledamöter! Jag skall be att till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa följande interpellation.

Den 15 april utfärdade statsrådet och chefen för försvarsdepartementet en generalorder om att övningar vid armén och marinen icke skulle äga rum den 1 maj, på det att personalen måtte kunna beviljas permission till den utsträckning, som tjänstens upprätthållande i övrigt medgav.

Det har emellertid visat sig att ett flertal regementschefer i stället för att efterkomma denna generalorder sökt att sabotera manskapets ledighet så långt det varit dem möjligt.

Visserligen sökte man att efterkomma generalordern såtillvida att de ordinarie övningarna inställdes, men manskapet kommenderades i stället till andra övningar varigenom ordern om manskapets ledighet blev illusorisk. Följande fall har kommit till min kännedom: Vid Svea Livgarde kommenderades manskapet att deltaga i »teaterföreställningar»; vid Göta Livgarde tvångskommenderades manskapet att deltaga i utspisning kl. 1,45 e. m.; vid Svea Artilleriregemente kommenderades manskapet till rengöring av logementen samt att skura batterierna, varigenom manskapet ej blev ledigt förrän vid tvåtiden på eftermiddagen; vid Livgardet till häst anordnade befälet säcklöpningar och andra idrottstävlingar i vilka manskapet beordrades deltaga.

Men inte nog med att statsrådets generalorder på detta sätt negligeras.

Det har även genom pressen kommit till vår kännedom att man-

skap vid Göta Livgarde i Stockholm och vid Kungl. Flottans station i Karlskrona, som deltagit i årets majdemonstrationer, ådömts längre och kortare arreststraff under motivering, att de förbrutit sig mot gällande föreskrifter.

Interpellation.
(Forts.)

Vid Flottans station i Karlskrona har vidare enligt uppgift 260 man ådömts permissionsförbud under 15 dagar.

I anslutning till dessa händelser vill jag emellertid erinra om att manskapet, som deltagit i 1 majmötena, givetvis av försvarsministerns i pressen refererade svar till Kommunistiska Ungdomsförbundets deputation bibringats den uppfattningen att de utan straffpåföljd kunde deltaga i majmötena.

Försvarsministern yttrade nämligen till denna deputation enligt referat i Socialdemokraten den 11 april:

»att han 1920 som chef för lantförvarsdepartementet i en departementschefsskrivelse framhållit lämpligheten av permission i största möjliga utsträckning 1 maj. Han hade under övervägande att i år understryka detta. Om sedan den permitterade vill gå ut på gårdet eller draga med sin flicka ut på Djurgården blir hans ensak.»

På grund av vad som anförts ber jag att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa följande frågor:

1. Anser försvarsministern att dessa åtgärder från militärbefällets sida stå i överensstämmelse med den av honom tidigare uttalade uppfattningen och på grund därav givna order om militärmanuskapets ledighet 1:sta maj?

2. Om så ej är fallet vad ämnar regeringen åtgöra för att: dels skydda manskapet mot trakasserier, för att de under 1:sta majdemonstrationerna använt sin ledighet som fria medborgare, dels ock att för framtiden förebygga ett återupprepande av här relaterat uppträdande från militärbefällets sida, med för manskapet följande konsekvenser?

Ifrågavarande anhållan blev av kammaren bifallen.

§ 6.

Herr talmannen tillkännagav, att enligt överenskommelse mellan kamrarnas talmän gemensamma voteringspropositioner, som då vore av kamrarna godkända.

§ 7.

Avgåvos följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 248, angående vissa lönefrågor vid armén och marinen m. m., nämligen

nr 307 och 308 av herr *Holmgren*; samt
nr 309 av herr *Billqvist m. fl.*

Dessa motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial, nr 65, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst;

bankoutskottets utlåtande, nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående sättet för likviderande av förfallen skuld å statslån till Östra centralbanans järnvägsaktiebolag;

andra lagutskottets utlåtande, nr 17, i anledning av väckt motion med förslag till lag om vissa inskränkningar i avseende å tiden för arbetets förläggning i bagerier och konditorier;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förkortning av tiden för vissa arrenden; och

nr 37, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t rörande visst tillägg till förordningen angående kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett m. m.; samt

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande åt kommunerna av skälig trygghet mot att genom administrativa myndigheters förfoganden åläggas allt för tryckande ekonomiska bördor för folkundervisningens utveckling.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöröman beviljades:

herr	<i>Carlsson</i>	i Solberga	under 4 dagar	fr. o. m. den 6 maj,	
»	<i>Ros</i>	»	3	»	» 7 »
»	<i>Ryberg</i>	»	5	»	» 8 »
»	<i>Lundquist</i>	»	2	»	» 8 »
»	<i>Lithander</i>	»	2	»	» 6 »
»	<i>Österström</i>	»	4	»	» 6 »
»	<i>Lövgren</i>	»	8	»	» 6 »
»	<i>Herou</i>	»	4	»	» 6 »

och

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,24 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 6 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogos var för sig och hänvisades till statsutskottet de på kammarens bord liggande motionerna nr 307 och 308 av herr *Holmgren* samt nr 309 av herr *Billqvist m. fl.*

§ 2.

Vid härfå skedd föredragning av statsutskottets memorial, nr 65, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst blev den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen av kammaren godkänd.

§ 3.

Vidare föredrogos, men bordlades åter bankoutskottets utlåtande nr 34, andra lagutskottets utlåtande nr 17, jordbruksutskottets utlåtanden nr 36 och 37 samt andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 7.

§ 4.

Till avgörande förelåg nu bevillningsutskottets betänkande, nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering ävensom en i ämnet väckt motion.

*Ang. ändring
i förordningen
om taxerings-
myndigheter
och
förfarandet
vid taxering.*

Genom proposition den 3 mars 1922, nr 167, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering.

I samband med nämnda proposition hade utskottet till behandling förehaft en i anledning av densamma inom första kammaren väckt motion, nr 134, av herr *Roos*.

Ang. ändring
i förordningen
om taxerings-
myndigheter
och
förfarandet
vid taxering.
(Forts.)

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunnat oförändrad bifallas och med anledning av ovanberörda motion antaga i betänkandet intaget förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering.

44 § i förevarande författningsförslag skulle enligt utskottets med Kungl. Maj:ts överensstämmande förslag lyda sålunda:

44 §.

Såsom kronans ombud och för — — — äga anledning. Där så anses oundgängligen nödvändigt, må, efter Kungl. Maj:ts medgivande, person med länsbokhållares kompetens av Kungl. Maj:ts befallningshavande förordnas att såsom biträdande kronoombud föra kronans talan beträffande vissa ärenden eller vissa grupper av ärenden.

För granskning av avgivna taxeringsuppgifter, taxeringslängderna och hos prövningsnämnden anförda besvär samt för anförande av besvär och avgivande av förklaringar i beskattningsmål må landskamrerare erhålla ledighet från övriga med tjänsten förenade göromål, om och i den mån Kungl. Maj:ts befallningshavande prövar sådan ledighet oundgängligen erforderlig för att prövningsnämndens arbete må kunna avslutas inom föreskriven tid eller på landskamreraren ankommande handläggning av besvärsmål i beskattningsfrågor icke må bliva under längre tid fördröjd.

Enahanda ledighet må, om och i den mån sådant finnes nödigt, beviljas hos Kungl. Maj:ts befallningshavande anställd tjänsteman, vilken förordnats till biträdande kronoombud.

Ut i en vid betänkandet fogad reservation hade herr *Johansson* i Kälkebo föreslagit,

dels att nämnda paragraf måtte erhålla följande lydelse:

44 §.

Såsom kronans ombud och för — — — — äga anledning.

För granskning av avgivna taxeringsuppgifter, taxeringslängderna och hos prövningsnämnden anförda besvär samt för anförande av besvär och avgivande av förklaringar i beskattningsmål må landskamrerare erhålla ledighet från övriga med tjänsten förenade göromål, om och i den mån Kungl. Maj:ts befallningshavande prövar sådan ledighet oundgängligen erforderlig för att prövningsnämndens arbete må kunna avslutas inom föreskriven tid eller på landskamreraren ankommande handläggning av besvärsmål i beskattningsfrågor icke må bliva under längre tid fördröjd;

dels ock viss därmed sammanhängande ändring i motiveringen.

I berörda reservation hade herrar *Wohlin* och *Bengtsson* i Kulen instämt.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr J o h a n s s o n i Kälkebo: Herr talman! Som kammaren behagade finna, har jag jämte två andra av bevillningsutskottets ledamöter avgivit en reservation mot en detalj i det föreliggande förslaget. Vi ha nämligen icke kunnat vara med om att på sätt, som i förslagets 44 § är föreskrivet, kronoombudsskapet vid provningsnämnden skall kunna fördelas mellan olika personer.

Det må tillåtas mig att något erinra om denna frågas upprinnelse och förutgående behandling. Det var nämligen så, att landskamrerarna hade ett sammanträde här i Stockholm under år 1920, där de dryftade sina angelägenheter i vad desamma avsågo taxeringsförhållandena. Resultatet av deras överläggningar blev tillsättande av en delegation, som sedermera ingav en skrivelse till Kungl. Maj:t, vari de framhöllo sina synpunkter på huru arbetssättet inom provningsnämnden borde förändras liksom även på deras egen ställning till taxeringsarbetet i vad det rörde provningsnämnden. Jag skall tillåta mig att referera deras hemställan i vad desamma avser denna sak. De säga i sin sluthemställan bl. a.: »att landskamreraren befrias från åliggandet att såsom kronoombud bevaka kronans rätt i besvärsmål hos provningsnämnden och utföra kronans talan i taxeringsmål, som fullföljas till högre rätt, men bibehålles vid uppgiften att övervaka taxeringen i länet och med hjälp av erforderliga biträden verkställa granskning av taxeringshandlingarna, en anordning, som måste anses lämplig jämväl ur den synpunkten, att landskamrerarens nuvarande åliggande att bevaka kronans rätt visat sig stå i mer eller mindre avgjord motsats till uppgiften att tillse, att taxeringen varder behörig d. v. s. jämlik och rättvis; samt

att den från landskamreraren lösta uppgiften att bevaka kronans rätt och talan i besvärsmål hos provningsnämnden och överordnade beskattningsmyndigheter anförtros åt tjänstemän i länsassessors eller i vissa län möjligen länsbokhållares grad.» Kammaren behagade sålunda finna, att landskamrerarna genom denna sin framställning försökt få hela sin ställning i taxeringsarbetet förändrad från att vara kronans ombud och bevaka kronans rätt att i stället bliva till något slags övervakande över taxeringsarbetet för att på ett bättre sätt, än vad de nu anse sig förmå göra, kunna bevaka såväl kronans som enskilda skattedragares rätt. Detta skulle, såsom också i skrivelsen på annat ställe framhålles, icke kunna göras på det nuvarande sättet inför provningsnämnden, där de hade att såsom tjänstemän i första rummet framföra det allmännas intresse, men om de på grund av sin tjänsteställning bleve ledamöter av provningsnämnden och i denna egenskap finge rätt att deltaga icke blott i nämndens överläggningar utan jämväl i dess beslut så skulle detta uppnås.

Detta landskamrerarnas förslag bearbetades naturligtvis inom finansdepartementet, där vid den tiden funnos tillsatta sakkunniga, som hade att bearbeta, utreda och framkomma med förslag till ändringar i taxeringsväsendet, i vad det rörde den särskilda fastighets-

*Ang. ändring
i förordningen
om taxerings-
myndigheter
och
förfarandet
vid taxering.
(Forts.)*

Ang. ändring
i förordningen
om taxerings-
myndigheter
och
förfarandet
vid taxering.
(Forts.)

taxering, som riksdagen beslutat i samband med kommunalskatte-
lagen. Dessa sakkunniga med förstärkning av ytterligare en lands-
kamrerare hade att taga ställning till detta landskamrerarnas förslag
och sedan inlämna sitt förslag till finansdepartementet. Dessa sak-
kunnigas förslag finns också refererat i den kungl. propositionen,
men jag skall icke ingå på någon genomgående redogörelse för det-
samma. De sakkunniga anse sig emellertid icke kunna gå med på
att göra den stora ändring i landskamrerarnas ställning, som dessa
själva fordra, men sakkunnigas majoritet ansåg sig emellertid icke
vilja helt och hållet tillbakavisa landskamrerarnas krav, och då fram-
kom denna medelständpunkt, som innefattas i förslaget, att krono-
ombudsskapet skall handhavas av landskamreraren i den mån han
vore i stånd att ensam kunna sköta uppdraget, men att en annan
tjänsteman på landskontoret, i främsta rummet länsassessorn men
någon gång också en länsbokhållare, skulle kunna förordnas till upp-
draget att vara biträdande kronoombud. Enligt de sakkunnigas för-
slag skulle länsstyrelserna ha rätt att bestämma i den saken, om det
skulle förordnas biträdande kronoombud eller icke. Finansministern
har emellertid icke godtagit denna del av de sakkunnigas förslag —
och jag förmodar, att han varit något tveksam om det lämpliga i
förfaringssättet och därför velat förbehålla Kungl. Maj:ts rätten att
pröva och avgöra, i vilket fall det skulle vara tillåtet att få förord-
nande av biträdande kronoombud. Huruvida detta innebär en för-
bättring eller en försämring eller om det är likgiltigt, skall jag icke
inlåta mig på att avgöra. Jag tror, att det skulle kunna framföras
skäl både för det ena och det andra, ty det är icke utan, att det för-
slag, som föreligger i den kungl. propositionen, har vissa moment av
rätt så besvärande innebörd, om man skall till att tillämpa det i prak-
tiken. Det kan hända, att jag kommer att beröra den saken längre
fram, men jag skall för närvarande förbigå den.

Mot de sakkunnigas förslag avgavs av två ledamöter en reser-
vation, och dessa två reservanter ville icke vara med om att dela på
kronoombudsskapet, därför att de ansågo, att man därmed skulle
införa ett visst osäkerhetsmoment i kronoombudsskapet. Reser-
vanterna ansågo nämligen, att kronoombudsskapet hos prövningsnäm-
nden var av den centrala betydelse, att det icke borde få råda några
som helst delade meningar eller något som helst olika uppträdande
från kronoombudens sida inför prövningsnämnden. Reservanterna
stärktes ännu mera i den uppfattningen att det var nödvändigt, då —
såsom förslaget var från de sakkunnigas sida och såsom det också
upptogs i Kungl. Maj:ts proposition — prövningsnämndens arbete
skulle komma att uppdelas på flera sammanträden. Såsom kamma-
ren har funnit, ingår i förslaget, att prövningsnämndens arbete icke
skall fortgå i en följd från början, till dess arbetet avslutats, utan
att det skall uppdelas på olika tider och fortgå under en längre tid.
Reservanterna bland de sakkunniga framhålla såsom skäl för sin
ståndpunkt, att de anse, att det kommer in ett visst riskmoment i den
jämna och sakliga behandlingen av ärendena, då prövningsnämnden
skall sammanträda vid de olika tillfällena, om densamma vid de olika

tillfällena få sig förelagda principer från olika kronoombud. Man hör nämligen givetvis icke för en enda stund söka undanskymma det förhållandet, att det är kronoombuden och kronoombudens uppträdande, som har en mycket avgörande betydelse i många fall för prövningsnämndens beslut, och detta beror först och främst på den utredning, som kronans ombud kunna förbringa både i sina egna anmärkningsmål och över inkomna besvär, vilken utredning ofta är avgörande för målens utgång hos prövningsnämnden.

Reservanterna bland de sakkunniga framhöllo vidare, att frågan borde avgöras i sammanhang med en utredning om landskamrerarnas hela tjänsteställning. Man kan nämligen icke blunda för det sakförhållandet, att landskamreraren i sin egenskap av chef för landskontoret har en mycket omfattande och skiftande verksamhet. Reservanterna bland de sakkunniga framhöllo därjämte, att, även om landskamreraren nu skulle erhålla den lilla lättnad, som föreslagits, skulle hans arbete ändå vara av så skiftande och växlande natur och ha en sådan omfattning, att han icke själv personligen skulle kunna sätta sig in i och följa arbetet, utan att han i mångt och mycket helt och hållet måste lita till sina underordnades utredningar såväl beträffande taxeringsärenden som andra tjänsteärenden. Ingen skall tro, att materialet för prövningsnämnderna skall bli så litet, att även med den ändring, som här är föreslagen, landskamreraren personligen skall kunna sköta, granska och ordna de ärenden, som han skall sköta, och att det biträdande kronoombudet skall få möjlighet att själv ordna, leda och granska allt det material, som han har att sköta, till och med om ärendena skulle delas någorlunda mitt itu. Av vad jag trots mig finna har finansministern icke alls avsett någon sådan tudelning, utan han har endast sagt, att vissa ärenden eller grupper av ärenden skulle kunna få handhas av en underordnad tjänsteman, en länsassessor eller en länsbokhållare, såsom biträdande kronoombud — vilket även tydligt framgår av paragrafens lydelse.

Nu vet jag icke, vad som kan ha förmått finansministern att intaga den reserverade ställning, som han har gjort genom att inskränka de sakkunnigas förslag, så att Kungl. Maj:t skall pröva frågan om en underordnad tjänsteman skall få självständigt handlägga vissa ärenden, innan detta får tillämpas. Jag har emellertid anledning förutsätta att han tagit intryck av att två länsstyrelser alldeles bestämt ha avrått från att vidtaga den föreslagna uppdelningen av kronoombudsskapet, och om man läser kammarrättens yttrande över de sakkunniges förslag, skall man finna, att även detta ämbetsverk ställt sig synnerligen tveksamt till den föreslagna ändringen.

Nu kan det naturligtvis kanske icke vara så lämpligt, att en riksdagsman bekymrar sig så mycket om de inre förhållandena vid länsstyrelserna, men man kan enligt mitt sätt att se icke alldeles bortse ifrån, att det här kommer in ett litet oroselement bland tjänstemännen. Man kan nämligen vara alldeles övertygad om att de tjänstemän, varom här är fråga, hellre åtaga sig ett kronoombudsskap och självständigt handlägga ärendena än att de i underordnad ställning granska ärendena åt landskamreraren för att denne sedan skall föra

*Ang. ändring
i förordningen
om taxerings-
myndigheter
och
förfarandet
vid taxering.
(Forts.)*

*Ang. ändring
i förordningen
om taxerings-
myndigheter
och
förfarandet
vid taxering.
(Forts.)*

talän i fortsättningen. Jag har så mycket större anledning att förutsätta, att det icke skulle vara alldeles utan missräkning för dessa tjänstemän i länsstyrelserna, om de icke finge sådana förordnanden, som jag förutsätter, att det icke skulle vara alldeles utan betydelse för deras befordran, om de haft förordnande såsom kronans ombud en eller flera gånger vid prövningsnämnderna. Det är, som sagt, ett inre bekymmer, som naturligtvis icke en enskild riksdagsman skall behöva sysselsätta sig med, men jag tror i alla fall, att det icke är oberättigat att draga fram den saken i debatten.

En annan fråga tränger sig fram i detta sammanhang, som jag även hämtar ur landskamrerarnas skrivelse. De låta nämligen på ett ställe framskymta, att vi kanske ännu icke ha kommit till botten av taxeringsbestämmelsernas invecklade förhållanden, utan att det kan tänkas, att taxeringen kommer att bliva ännu mer invecklad än vad den för närvarande är, och att även detta skulle vara ett skäl, varför landskamrerarna så fort som möjligt borde befrias ifrån sin mera direkta tjänsteplikt att föra kronans talan. Jag måste säga, att detta för mig innebär ett icke så litet skrämmande moment, ty vi kunna väl icke förneka, att vi i fråga om taxeringsväsendet ha kommit in i ett ganska invecklat system, som efter mitt sätt att se, icke tål vid några fler invecklade bestämmelser, om taxeringsarbetet skall någorlunda kunna behärskas av den del, som vi kalla för svenska folket, och om vi icke skola få sådana taxeringsförhållanden, att de helt och hållet bliva en ämbetsmännens angelägenhet.

Det är bland annat inför en sådan utsikt, som jag har velat ställa mig emot ett första steg på den väg, varpå man här har slagit in genom att mellan olika tjänstemän fördela skötseln av de ärenden, som skola föredragas inför prövningsnämnderna. Man har kanske så mycket större anledning att nu vara på sin vakt i detta avseende, som man vet, att det för närvarande pågår en utredning i kommunalskattefrågan, och att det är ganska sannolikt, för att icke säga alldeles säkert, att den kommitté, som håller på med detta arbete, icke kan fullgöra sin utredning utan att komma in på frågan om förfarandet vid taxering. Skulle nu riksdagen i förskott vilja ge på hand, att man är villig att utveckla de allmänna tjänstemannaförhållandena vid taxeringen, tror jag, att de tjänstemän, vilka beröras av saken, vid det förberedande arbetet icke skulle kunna låta bli att utnyttja det förhållandet, att det inom riksdagen icke blott finnes möjlighet utan även vilighet att än mera utveckla taxeringsväsendet till att bliva mera invecklat. Det är bl. a. inför dessa konsekvenser, som jag ställt mig avvisande till bevillningsutskottets förslag på denna punkt.

Man har, icke minst under de sista dagarna, här i kammaren talat om att tjänstemännen äro för många i detta land. Ja, jag kan icke låta bli att också ställa den frågan en liten smula i samband med den föreliggande, ty jag är alldeles på det klara med att det ifrån början föresvävat en viss möjlighet — det har t. o. m. direkt blivit ut sagt — att det genom det föreliggande förslagets antagande skulle bli flera tjänstmän på landskontoren. Det kan ju hända, att den saken är ofrånkomlig. Men jag menar, att riksdagen verkligen bör va-

ra försiktig, när den har att behandla frågor, som visserligen icke för tillfället hava något direkt inflytande på den saken, men som dock hava ett ganska stort symptomatiskt sammanhang med antalet tjänstemän i den del av vår administration, om vilken jag här talar.

Jag skall för närvarande icke mera ge mig in på frågan utan ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan med den ändring i utskottets författningsförslag samt i motiveringen, som föreslagits i min reservation.

Ang. ändring i förordningen om tazeringsmyndigheter och förfarandet vid tazering.

(Forts.)

Herr *Bengtsson* i Kullen instämde häruti.

Herr *Sköld*: Herr talman! Jag tror, att kammarens ledamöter icke kunde värja sig från det intrycket, att den föregående ärade talaren rätt mycket försökt att skrämja för konsekvenser. Först kommer den ärade talaren och pekar på en skrivelse från landskamrerarna, däri dessa hava begärt viss omorganisation av provningsnämnden. Jag vill bara till detta anmärka, att den saken föreligger icke här till behandling, och här förevarande fråga kan på intet sätt prejudicera ett bifall till den framställning, som landskamrerarna gjort i denna sin skrivelse. Och även om det skulle komma så långt, att vad landskamrerarna i det stycket begärt skulle vinna Kungl. Maj:ts bifall, så blir det väl riksdagen, som den gången kommer att pröva, och den gången få vi kanske tänka på det, som vi emellertid icke behöva tänka på här i dag.

Vidare har herr *Johansson* anført, att den omändring av kronombudsmannaskapet i provningsnämnden, som här föreligger, skulle komma som ett litet oroselement in i länsstyrelserna. Jag kan för min del icke förneka, att det kan vara på det sättet i några länsstyrelser, att förhållandet icke är så värst gott mellan de olika tjänstemännen. Men jag kan icke föreställa mig, att riksdagen skall utföra sitt lagstiftningsarbete under hänsynstagande till, om landstatstjänstemännen äro goda vänner eller mindre goda vänner, utan helt enkelt från sakliga grunder. Jag tror icke man kan säga, att det är landskamrerarnas framställning i vad beträffar den i deras skrivelse föreslagna omorganisationen av provningsnämnden, som givit upphov till det förslag, som nu föreligger inför kamrarna, utan det är det sakförhållandet, att inom vissa länsstyrelser har man måst göra ända till 2,000 anmärkningar mot taxeringslängderna, och inom vissa län har man i provningsnämnden haft att avgöra icke mindre än 1,500 besvär. Denna statistik hänför sig ändå till ett år, då 1920 års riksdagsbeslut beträffande kommunalbeskattning icke hade trätt i kraft. Sedan den tiden hava länsstyrelserna och provningsnämnderna fått allt det besvär, som blivit en följd av 1920 års kommunalskattebeslut. Provningsnämnderna ha dessutom haft att slå ut den kommunala progressivskatten, d. v. s. provningsnämndernas arbete har än mera ökats. Följden af detta har blivit, att landskamreraren helt och hållet måst inskränka sig till att vara kronombud i provningsnämnden. Han har först haft att under sommaren och hösten granska taxeringslängderna, sedan att förbereda och föredraga alla besvär i provningsnämnden

Ang. ändring
i förordningen
om tazerings-
myndigheter
och
förfarandet
vid taxering.
(Porta.)

och därefter att avgiva yttrande om alla besvär i kammarrätten, med ett ord sagt, en landskamrerare i ett stort län har icke kunnat ägna sig åt någonting annat än sitt kronoombudsmannaskap i prövningsnämnden. Var och en förstår, att en sådan sakernas ordning kan icke få lov att fortsätta. Den reform, som här föreligger, innebär endast, att landskamreraren skulle till sitt beträde få en juridiskt skolad person. Förut har landskamreraren måst anlita arbetskraft på landskontoret för prövningsnämndens arbete. Men han har varit nödsakad att välja sådana bland de lägre och mindre kvalificerade tjänstemännen. Därav har följt, att den förhandsgranskning, som dessa biträden gjort, har i mycket stor utsträckning blivit rent formell, och de hava många gånger varit till mycket liten hjälp för landskamreraren. Nu avser sålunda detta förslag ingenting annat än att i de län, där man behöver det, d. v. s. i de stora länen, skulle ett dylikt kompetent kronoombud kunna förordnas. Och jag förmodar, att det är Kungl. Maj:ts mening med denna bestämmelse, att det blir Kungl. Maj:it, som i sista hand får avgöra, om biträdande kronoombudet får finnas, och att Kungl. Maj:t har menat, att det kan finnas fall, där det icke är nödvändigt. Och när herr Johansson pekar på två län, som hava avstyrkt förslaget, skall man observera, att det är små län, Hallands och Västmanlands län. I detta förslag ligger sålunda, att det skall ges möjlighet för Kungl. Maj:it att i de stora länen, där arbetet är mycket betungande, kunna förordna två kronoombud, landskamreraren och en man med länsbokhållares kompetens. Dessa två personer få sig emellan uppdelade ärendena. Men det är förutsatt, att de från början skulle komma överens i principiella ting. Och det är vidare avsikten, att landskamreraren alltid skall vara närvarande även vid biträdande kronoombudets föredragningar. Därigenom får man till stånd den enhetlighet, som behövs. Och jag bestrider, att det behöver finnas någon anledning att frukta för någon dualism inom länsstyrelserna. Det kan icke bli tal om, att detta system kommer att medföra större kostnader för statsverket, därför att det är alldeles säkert, att det okvalificerade arbete, som hittills har utförts, måste bli mycket dyrbarare än det kvalificerade, som man kan få genom denna reform.

Vidare skulle jag vilja säga, att det kan väl icke påstås, att denna reform skulle medföra mindre självständighet från prövningsnämndernas sida. Såvitt jag kan se kommer det att bli precis raka motsatsen. Vid föredragningen finnas såväl det biträdande kronoombudet som landskamreraren närvarande. Och skulle det hända, att dessa båda personer icke komma överens utan hava var sin uppfattning om den principiella delen av ett förevarande mål, följer givetvis därav, att prövningsnämndens självständighet ökas. Det blir då lättare för prövningsnämnden i sin helhet att hävda sin egen mening.

Jag skall icke upphålla kammarens tid längre. Jag tror, det icke finnes någon anledning att lyssna till den skräckmålning, som herr Johansson i Kälkebo dragit upp. Jag tror, att riksdagen får tillfälle att i framtiden sätta bom för sådana tendenser, som vi icke

vilja skola göra sig gällande. Och jag tror slutligen, att denna reform är både nyttig och nödvändig, och det är därför all anledning för kammaren att biträda bevillningsutskottets förslag, till vilket jag ber att få yrka bifall.

Med herr Sköld förenade sig herr *Edén*.

*Ang. ändring
i förordningen
om taxerings-
myndigheter
och
förfarandet
vid taxering.
(Forts.)*

Herr *Johansson* i Kälkebo: Herr Sköld sade, att det var oriktigt att sätta denna fråga i samband med landskamrerarnas framställning till Kungl. Maj:t. Jag undrar ändå, om man kan säga, att så är. Ty det hela har väl ändå varit en regelrätt behandling, allt ifrån landskamrerarnas framställning igenom sakkunniga och upp till finansdepartementet, där såväl det ena som det andra varit under behandling i sammanhang med denna fråga. Och i statsrådsprotokollet finnes ju hela denna utredning intagen, så att det måste väl vara oriktigt att säga, att dessa saker icke hava sammanhang med varandra, och att på något sätt vilja bestrida, att det är landskamrerarnas framställning, som är upphovet till det föreliggande förslaget.

Sedan yttrade herr Sköld något om kompetensförhållandena i länsstyrelserna. Jag undrar ändå, om det är riktigt att säga så, ty det är icke fråga om att tillföra några nya krafter till länsstyrelserna, utan det är länsstyrelsernas egna tjänstemän, som skulle komma i fråga. Och dessa tjänstemän stå till förfogande vare sig de ha förordnande som kronoombud eller icke. De deltaga i förberedningen av besvären till prövningsnämnden. Den enda skillnaden blir, att de i det ena fallet, enligt utskottets förslag, komma att handla som förordnade tjänstemän på eget ansvar, under det att de i andra fallet skulle komma att göra sin granskning och sina anmärkningar till landskamreraren. Men att deras kvalifikationer skulle vara mindre i det ena fallet än i det andra har jag verkligen svårt att kunna förstå.

Vidare gick herr Sköld något in på arbets sättet i prövningsnämnden. Och eftersom herr Sköld tog upp den saken, skall jag också göra ett litet påpekande härvidlag. Det förekommer nämligen i utskottets motivering på sidan 4 en passus, som just handlar om den saken. Där säger nämligen utskottet: »Det torde emellertid kunna förutsättas, att kronoombuden komma att på så sätt samarbeta, att frågor av pricipiell betydelse bliva föremål för överläggningar dem emellan ävensom att landskamreraren kommer att vara tillstädes vid prövningsnämndens sammanträden jämväl vid behandlingen av de ärenden, i vilka biträdande kronoombudet för talan.» Jag har svårt att ur den sista delen av denna punkt få en riktig föreställning om, huruvida det är utskottets mening, att biträdande kronoombudet skall få föra egen talan som tjänsteman, eller om han under sitt förordnande skall så att säga stå under landskamrerarens uppsikt, så att landskamreraren skall kunna med tjänstemannarätt framföra andra synpunkter till prövningsnämnden än de, som biträdande kronoombudet gör gällande. Om detta senare är avsikten

Ang. ändring
i förordningen
om taxerings-
myndigheter
och
förfarandet
vid taxering.

d. v. s. att landskamreraren skall kunna korrigera den ställning, som intages av ett så förordnat kronoombud, så måste jag säga, att jag anser, att en sådan sakernas ordning skulle verka ytterligt irriterande på prövningsnämnden, och det skulle med säkerhet icke heller vara ägnat att höja prestige för den förordnade tjänstemannen i hans ställning till prövningsnämnden.

(Forts.)

Jag har, herr talman, ingen anledning att frågå mitt yrkande.

Herr Sköld: Herr talman! Herr Johansson i Kälkebo anser, att det är oriktigt av mig att bestrida det närmare sammanhanget mellan landskamrerarnas skrivelse och det föreliggande förslaget. Jag vill icke bestrida, att herr Johansson formellt har rätt. Det är naturligtvis på det sättet, att genom landskamrerarnas skrivelse har frågan om överbelastningen av arbetet på landskontoren beträffande prövningsnämndens mål kommit så att säga på dagordningen. Då har landskamreraremötet föreslagit en utväg, men Kungl. Maj:t och riksdagen går nu en annan, och vad jag menade var endast detta, att vad som vi nu besluta i dag har icke något organisatoriskt samband med det i landskamrerarnas skrivelse upptagna förslaget, så att det leder till några konsekvenser, och detta anser jag mig kunna stå för fortfarande.

Sedan undrade herr Johansson i Kälkebo, vad det skulle bliva för skillnad på landskontoret, om man nu skulle förordna en landsstatstjänsteman av länsbokhållares kompetens, då man förut ändock haft en sådan sitt förfogande. Ja, det kan väl herr Johansson fatta, att om landskamrerarna tvingas att hela året vara sysselsatta som kronoombud i prövningsnämnden, hade man icke råd att taga några av de högre kvalificerade tjänstemännen på landskontoret för detta arbete, utan då måste man i allmänhet låta sig nöja med mindre kvalificerat folk.

För det tredje visste herr Johansson i Kälkebo icke, om de biträdande kronoombuden skulle föra sin egen talan. Det är självklart, att det biträdande kronoombudet kommer att föra talan självständigt. Han bereder självständigt sina mål, föredrager dem självständigt, och det enda som kan förekomma är, att det ordinarie kronoombudet får inför prövningsnämnden säga sin mening, om han har en avvikande mening. Att detta skulle försvaga prestige — jag hade över huvud taget icke den uppfattningen, att herr Johansson ansåg det vara det viktigaste, att kronoombudet hade så stor prestige som möjligt inför prövningsnämnden — men jag tror, att om så skulle vara fallet, det icke skulle vara så farligt heller.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Brännström: Herr talman! Då jag deltagit i detta ärendes föreberedande behandling å avdelningen men icke haft tillfälle att deltaga i bevillningsutskottets slutliga avgörande av frågan, skall jag be att få säga några ord.

Jag kan då från början säga, att jag hyser samma mening som

reservanterna, och skulle, ifall jag haft tillfälle att deltaga, avslutit mig till den av herr Johansson i Kälkebo avgivna reservationen. Det sades av den siste ärade talaren att Kungl. Maj:t och riksdagen nu hava gått en annan väg för att lätta den arbetsböda, som landskamrerna hade begärt att få lättad, och som på visst sätt hade lättats, såsom framgår av den framställning, som återfinnes i propositionen, i vilken framställning landskamrerarna begärde att bliva befriade från vissa åligganden såsom kronoombud. Man har gått den vägen, att det skulle kunna förordnas biträdande kronoombud likställda med landskamrerarna ifråga om kronoombudsmanaskapet. Nu är det min mening, att den utväg, som Kungl. Maj:t och utskottet här föreslagit, är den sämre utvägen, och om man, som landskamrerarna begärt, skulle befria dem från att bevaka kronans rätt vid besvärsmål hos prövningsnämnden och utföra kronans talan i taxeringsmål, som fullföljas till högre rätt, då hade deras arbete varit avgränsat, och man hade knappats kunnat förut-sätta annat, än att arbetet kommer att ske på ett enhetligt sätt. Nu däremot, när man öppnar möjligheterna — och jag vill i förbigående säga, att jag tror, att möjligheterna äro öppnade överallt i landet — att få in biträdande kronoombud, är arbetsbödan nog så pass stor i alla län, att den kan motivera en framställning till Kungl. Maj:t om förordnande för biträdande kronoombud. Kungl. Maj:t kommer att hava mycket svårt att avslå en sådan framställning, — jag tror, att enhetligheten skall brista, när dessa biträdande kronoombud på eget ansvar skola utföra dem åliggande skyldigheter. Det är också det, som talas om här i utskottets utlåtande, att det har givits uttryck för dessa farhågor, och jag tror, att dessa farhågor äro fullt berättigade. Jag tror, att ansvaret bör ligga hos en av dessa, om man skall hava garanti för en enhetlig behandling, detta så mycket mera som ju landskamrerarna också hava sagt, att det måst anlitas ett flertal personer för arbetets utförande, och att härför använts landskontorens personal. Det är icke möjligt, även om det inrättas biträdande kronoombud, att dessa kunna ensamma sköta det omfattande arbete, som åligger kronoombuden, utan de få anlita en hel del, såsom de själva sagt, av landskontorens personal.

Det ligger också nära till hands att befara, att enhetligheten i prövningsnämndens arbete kommer att brista. Om det finnes två huvuden, om icke trädarna sammanlöpa på ett ställe och dirigeras från ett håll, kan man befara, att det skall brista i enhetlighet, och man kan ju till och med tänka sig, att samma prövningsnämnd skulle kunna, om den den ena gången hade landskamreraren och den andra det biträdande kronoombudet, efter en tids mellanrum mellan sammanträdena vara med om att fatta olika principiella beslut. Det kan åtminstone inträffa av den anledningen, att prövningsnämndens ledamöter hava svårare att följa med just dessa invecklade taxeringsförhållanden, som kunna förekomma. Det har ju också varit synnerligen delade meningar, som förut framhållits, såväl inom kammarrätten som hos överståthållarämbetet och även åtskilliga länsstyrelser om lämpligheten att tillsätta dessa biträdande kronoombud.

Ang. ändring i förordningen om taxeringsmyndigheter och

förfarandet vid taxering.

(Forts.)

Ang. ändring
i förordningen
om taxerings-
myndigheter
och

förfarandet
vid taxering.

(Forts.)

Jag har velat tillkännagiva denna min mening och ber därför, herr talman, att få instämma i det yrkande, som framställts av herr Johansson i Kälkebo.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet Thorsson: Herr talman! Herr Johansson i Kälkebo såg i min ställning en tveksamhet emot uppdelningen av föredragningen av hithörande ärenden inför prövningsnämnden, och han hämtade därur stöd för den linje, som han förfäktade. Om den fråga, som här föreligger, skall lösas efter det sätt, som herr Johansson i Kälkebo ifrågasätter, måste det ovillkorligen medföra nyanställning av personal i varje länsstyrelse. Jag har därför trott, att det skulle vara riktigast, att i de län där ärendenas mängd icke är större, än landskamreraren hinner med dem, där får föredragningen vila på honom samtidigt med alla hans hittillsvarande uppdrag i övrigt i länsstyrelsen. I de län däremot där arbetet nått en sådan omfattning, att det icke står i mänsklig förmåga att fylla det, där måste man tänka sig en uppdelning av arbetet. Jag tror då, att det är en riktigare väg att gå, som Kungl. Maj:t här har föreslagit. Jag tvivlar icke på, att icke samarbetet mellan föredragandena skall kunna ordnas på sådant sätt, att det skall bliva till det allmännas gagn. Jag har ju en viss erfarenhet av ett dylikt förfarande inom departementet, där inom en byrå funnits två föredragande, som varit självständiga, och det har gått bra. Jag måste säga, att det ju dock är prövningsnämnden, som är sammansatt av kunnigt och erfaret folk på detta område, som skall fälla det slutliga omdömet, och dess omdöme synes mig komma att vila på en rikare erfarenhet, om landskamreraren någon gång fram-bär en avvikande mening från den föredragande inför prövningsnämnden, för den händelse att föredraganden skulle vilja införa en metod som landskamreraren anser icke vara gagnelig för sakens rätta bedömande. Jag kan, herr talman, icke komma till något annat resultat än att, om man icke nu vill anställa en ny tjänsteman i varje länsstyrelse, har man ingen annan utväg att komma till en riktig lösning av frågan än att följa Kungl. Maj:ts förslag, som tillstyrkts av utskottet. Vi äro ju alla intresserade av att ernå det bästa möjliga resultatet. En lösning av detta ärende på det sätt Kungl. Maj:ts föreslagit kan icke som herr Johansson i Kälkebo syntes befara tagas till intäkt för eller inbjuda till ett mera invecklat taxeringsförfarande. Det är ofrånkomligt, att under den tid, som vi nu lämnat bakom oss, har det varit ett forcerat arbete uti samtliga län, bland annat beroende på de många ändringar i taxeringsförfattningarna och skattelagstiftningen, som de senare riksdagarna vidtagit; men nog vill det förefalla mig, att när det nu under utarbetning varande förslaget ligger före, skola vi om riksdagen godkänner detsamma få enhetliga principer, efter vilka taxeringsförfarandet kommer att ske — om riksdagen, som jag hoppas, därefter icke skall vara benägen att varje år ändra hithörande lagstiftning. Iär det bli möjligt att få ordning och reda även på detta område, skulle däremot riksdagen fortfarande ärligen

anse sig böra göra vissa ändringar, då gör det detsamma, om vi taga två eller tre föredragande, då kan prövningsnämnden ändock icke hinna med att behandla alla de mål, som komma inför densamma.

Emellertid har jag, herr talman, den bestämda uppfattningen, att det förslag, som nu föreligger, är den enda möjligheten att utan någon väsentlig ökning av personalen behärska det omfattande arbetsmaterial, som vilar på landsstatens tjänstemän. Jag hemställer därför om kammarens bifall till det föreliggande betänkandet.

*Ang. ändring
i förordningen
om taxerings-
myndigheter
och
förfarandet
vid taxering.*
(Forts.)

Herr R ö i n g: Herr talman! Jag är i huvudsak förekommen av herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, så jag skulle kunna avstå från ordet, men jag tillåter mig dock framhålla för kammarens ledamöter att det blott är farhågor, som den ärade reservanten, herr Johansson i Kälkebo, hyser mot förslaget. Det är ingen vunnun erfarenhet, som han stöder sin uppfattning på. Vi ha emellertid erfarenhet både från Malmöhus län och Göteborgs och Bohus län om att en dylik uppdelning av arbetet som här föreslås visat sig synnerligen lycklig. Både vid arbetet i prövningsnämnden i Malmöhus län i fjol vidtogs en dylik uppdelning av arbetet liksom och något föregående år vid krigskonjunkturbeskattningen i Göteborg, och resultatet av dessa försök har varit synnerligen tillfredsställande. Om reservanternas farhågor voro befogade, skulle resultatet ej bli så tillfredsställande som det är t. ex. i kammarrätten, i vilket ämbetsverk det finnes mer än tjuugu föredragande i olika avdelningar. En talare har framhållit att landskamrerarens prestige skulle komma att lida genom ett antagande av denna förordning. Jag för min del är övertygad om att så ej blir fallet och att kammaren lugnt kan biträda utskottets förslag i denna punkt, vartill jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till det av herr Johansson i Kälkebo under överläggningen framställda yrkandet; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl av herr Johansson i Kälkebo, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande nr 30, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det av herr Johansson i Kälkebo under överläggningen framställda yrkandet.

Omröstningen utföll med 135 ja mot 60 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 5.

Herr statsrådet *Linders* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 258, angående ytterligare kapitalökning för egnahemslånefonden.

Denna proposition blev på begäran bordlagd.

§ 6.

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhets-skatt m.m. Härefter föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning av ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhets-skatt m. m.; och begärdes ordet därvid av

Herr Sköld, som anförde: Herr talman! Jag har för min del avgivit en blank reservation mot utskottets utlåtande. Det här föreliggande förslaget avser att vad avdraget för barn angår flytta ned gränsen från 21 till 18 år. Enligt min mening bör denna gräns flyttas till 16 år. Jag anser nämligen, att en utgift för barns uppfostran icke är av sådan beskaffenhet, att den kan berättiga till avdrag i skatteförordningarna. Jag förmenar, att denna utgift snarare är att anse som en kapitalplacering, som en gång i framtiden kan komma att förräntas. Och därför bör enligt min mening gränsen för detta barnavdrag fastställas till den ålder, vid vilken den obligatoriska försörjningsplikten för föräldrarna upphör.

Jag har emellertid icke ansett mig böra framställa något yrkande på en sådan förändring i här föreliggande förslag. Det kan ju nämligen sägas, att denna nedflyttning från 21 till 18 år kan vara en lämplig övergångsform. Men vad jag måste reagera mot är den del av motiveringen, i vilken man säger sig anse, att det är principiellt riktigt, att avdrag utgår på grund därav, att föräldrarna ha utgifter för barnens uppfostran. Det är denna min uppfattning som jag velat ha antecknad till kammarens protokoll.

Jag har, herr talman, intet yrkande att framställa.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 7.

Föredrogs vart för sig

bevillningsutskottets betänkande, nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1923 års taxering till inkomst- och förmögenhets-skatt m. m.; och

bankoutskottets memorial, nr 31, angående användande av riksbankens vinst för år 1921.

Utskottens i nämnda betänkande och memorial gjorda framställningar blevo av kammaren bifallna.

§ 8.

Å föredragningslistan fanns vidare uppfört andra lagutskottets utlåtande, nr 16, i anledning av väckt motion med förslag till lag om provisorisk ändring i viss del av lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom.

Om ändring i lagen ang. förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom

Uti en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 108, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herr *Lindhagen* hemställt, att riksdagen i samband med prövning av den genom proposition nr 75 föreslagna fortsatta tillämpningen av lagen den 20 maj 1921 angående norrländska förbudslagens utsträckning till södra och mellersta delarna av riket måtte i anslutning till jordkommissionens uppfattning konsekvent komplettera detta lagförslag med antagandet av följande

Lag

angående provisorisk ändring i viss del av lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom.

Häri genom förordnas, att vad i 3 § av lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom i dess nuvarande lydelse är stadgat och de hänvisningar till nämnda paragraf, som i lagen förekomma, skola upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i svensk författningssamling, samt gäller tillsvidare intill den 1 juli 1923.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Lindhagen*, *Franzén*, *Wahl*, *Magnusson* i Kalmar, *Hage*, *Svensson* i Skönsberg och *Johansson* i Sollefteå, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr *Hage*: Herr talman, mina damer och herrar! Jag har reserverat mig mot detta utskottsutlåtande, och jag skall därför be att få säga något om innebörden av det förslag, som här föreligger.

Som vi veta, skapades en gång, 1906, här i riksdagen en Norrlandslag, en lag om förbud mot bolags rätt att förvärva bondejord. När den lagen tillkom, så tillkom den emellertid, som så mycket annat här i riksdagen, genom en kompromiss. Det åstadkoms nämligen i den lagen en bestämmelse i § 3, enligt vilken bolagen ha rätt att utan Konungens tillstånd förvärva den del av ett hemmans avrös-

*Om ändring
i lagen ang.
förbud i vissa
fall för bolag
och förening
att förvärva
fast egendom.*

(Forts.)

ningsjord med impedimenter, vilken av Kungl. Maj:ts befallningshavande i viss ordning prövas ej vara att hänföra till stödskog eller odlingsområde. Det åstadkoms alltså ett visst undantag, som tillät bolag under vissa förhållanden att utan att frågan prövats av Kungl. Maj:t köpa bondejord. Nu tillkom emellertid denna kompromiss mot en stor och mycket utbredd opinion i Norrland, som bland annat tog sig uttryck här i riksdagen på det sättet, att här väcktes yrkande om fullständigt totalförbud för bolag att köpa sådan jord. Det framfördes nämligen en motion här i riksdagen, som var undertecknad av icke mindre än 31 Norrlandsrepresentanter. Denna motion syftade till att åstadkomma längre gående bestämmelser. Och även sedan denna motion väcktes och även sedan Norrlandslagen, förbudslagen, tillkom 1906, har frågan om utvidgning av dessa bestämmelser flera gånger förts på tal i riksdagen men avvisats.

Emellertid har nu inträffat ett särskilt förhållande, som har gjort, att man kan säga, att denna fråga blivit i högre grad aktuell. Det har nämligen tillkommit den omständigheten, att denna Norrlandslag har utsträckts även till övriga delar av landet. Detta skedde, som vi alla veta, genom beslut vid föregående års riksdag, och den provisoriska lag, som då antogs, prolongerades sedan av innevarande års riksdag. Men vid det beslutets fattande blev beslutet sådant, att där gjordes intet undantag. Där insattes icke en sådan paragraf som denna § 3, denna undantagsparagraf, som finnes i Norrlandslagen. Och det ligger nu nära till hands att föra fram den uppfattningen, som också framförts av herr Lindhagen i en motion, att när det icke göres ett sådant undantag med avseende på de övriga delarna av landet, så finnes ingen anledning till att den undantagslagsbestämmelse, som finnes i § 3 i Norrlandslagen, skall fortfarande existera och komma till tillämpning. Detta har, som sagt, gjort, att herr Lindhagen här fört fram en motion, som går ut på att denna undantagsbestämmelse, § 3, skall borttagas ur Norrlandslagen.

När denna fråga nu prövats, så har den remitterats till jordkommissionen, och därvid har befunnits, att jordkommissionen tillstyrkt — åtminstone på sätt och vis — herr Lindhagens yrkande, visserligen mot reservation av herr Jansson i Edsbäcken, till vilken så småningom anslutit sig herr Ingeström. Sedan har förslaget prövats även på annat sätt. Frågan har varit utremitterad förut till en hel del kommunalnämnder eller rättare sagt till alla kommunalnämnder i de norrländska socknarna, och därvid har det konstaterats, att, där dessa kommunalnämnder yttrat sig, de så gott som undantagslöst hållit före, att denna § 3 borde tagas bort ur Norrlandslagen. Vidare ha också hushållningssällskap, odlingsråd och landsfiskaler yttrat sig och i viss mån — även om icke så oförbehållsamt — gjort gällande, att paragrafen bör ändras och att alltså lagstiftningen bör läggas med avseende på Norrland på samma sätt som lagstiftningen blivit ordnad för övriga delar av landet.

Man kan alltså våga det påståendet, att här har sakkunskapen, här ha sådana människor, som känna de lokala förhållandena i mycket stor utsträckning, yttrat sig till fördel och till förmån för det

yrkande, som här har framförts av herr Lindhagen. Och jag vågar därför påstå, att man kan med sakkunskapen som stöd här mycket bestämt göra gällande detta, att ett sådant förslag, som herr Lindhagen har fört fram, borde bifallas av riksdagen.

Nu vet jag mycket väl, att här göres bland annat den invändningen, att det icke finnes någon anledning att göra en sådan ändring, blund annat av det skälet, att trävaruindustrin är f. n. i sådan situation, att den, på grund av avsättningsmöjligheterna och på grund av svårigheter för denna industri att avsätta sina varor, icke stimuleras till att köpa jord. Ja därvidlag kan man säga, att kanske för tillfället är det så. I varje fall har det varit så vissa tider. Men man kan å andra sidan göra gällande, att nu finnes det tecken, som tyda på, att efter denna depressionstid, som vi nu genomlida, vi kunna komma att stå inför en uppgångstid för trävaruindustrin. Och om denna trävaruindustri och dessa bolag ha på känn, att här kan komma till stånd en utsträckning av förbudslagen, då kan det tänkas, att de använda sig av den tid, som ännu är kvar, till att lägga sig till med bondejord i en utsträckning, som är ofördelaktig och olämplig. I övrigt kan man påvisa, att här finnes en utredning, som stöder det påståendet, att bondejord har på grund av tillvaron av denna undantagsbestämmelse i ganska stor utsträckning övergått i bolags ägo. Det finnes nämligen en utredning, av vilken framgår, att år 1915 övergingo icke mindre än 11,000 hektar sådan jord i bolags ägo. Och det kommer för övrigt till den omständigheten, att nu, när man säger, att jordbrukarna kommit in i en depressionstid, kan man våga det påståendet, att då blir, när jordbrukets ekonomi är svårare, frestelsen att lockas av bolagen att sälja skog större än under tider, då jordbruket är i bättre ekonomisk situation.

Nu säger man emellertid som en av de förnämsta invändningarna mot att åstadkomma en ändring på denna punkt: Ja, själva den stora lagen för hela landet, som är avsedd att förhindra bolag att förvärva bondejord och avsedd att avlösa de provisoriska lagar, som finnas eller, rättare sagt, den provisoriska lag, som finnes för södra delarna av landet, den kan komma snart, och då kan det vara rätt att avvakta den tiden och icke nu göra några ändringar i lagen. Ja, när vi förra året diskuterade frågan om Norrlandslagen skulle utsträckas till övriga delar av landet eller ej, anfördes det skälet för att icke utsträcka Norrlandslagen till de övriga delarna. Då sade man, att nästa år kommer en lagstiftning, som gör denna provisoriska lagstiftning obehöflig. Men då anförde vi från vår sida, att det kunde dröja en tid innan lagen komme. Vi framförde den förmodan, att antagligen skulle lagen icke komma år 1922, och det har besannat sig. Denna lag, som man ställde i utsikt förra året, den kom icke år 1922, fast våra motståndare så bestämt sade, att lagen skulle komma. Nu talar man här om, att den lagen skall komma, den stora och omfattande lagen, och anför detta såsom ett motiv, varför man icke behöver taga herr Lindhagens motion. Men man har anledning att tro, att det går här, som det visat sig ha gått med avseende å det beslut vi fattade förra året. Jag tror för min del, att lika väl, som vi förra gången hade anledning

Om ändring i lagen ang. förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom.

(Forts.)

*Om ändring
i lagen ang.
förbud i vissa
fall för bolag
och förening
att förvärva
fast egendom.*

(Forts.)

att avvisa dessa motiv, ha vi även nu anledning att avvisa den motiveringen för avslag på detta lagförslag.

För min del vill jag säga, att enligt min mening är herr Lindhagens uppfattning i frågan riktig. Och den uppfattningen synes även vissa personer ha, som dock nu tycka, att man icke nu bör fatta beslut i frågan. Men har man den uppfattningen, att herr Lindhagens motionsyrkande är riktigt, då tycker jag för min del att man bör försöka åstadkomma, att denna lagstiftning kommer till stånd så fort som möjligt. Är det nämligen så, att man anser, att en lagändring är riktig, då bör man enligt min mening, om icke alldeles särskilda skäl kunna anföras däremot, försöka åstadkomma, att *den* lagstiftningen drives igenom i riksdagen så fort som möjligt, så att den kan göra den nytta, man avser med densamma.

Herr talman, jag skall nu med denna motivering tillåta mig att yrka bifall till den reservation, som föreligger här, och denna går, som herrarna se, ut på ett yrkande om bifall till motionen. Herr talman, jag yrkar alltså bifall till reservationen.

Herr Karlsson i Gasabäck: Herr talman! Som herr Hage erinrade i början av sitt anförande, så var förhållandet det, att när år 1906 denna lag antogs, blev det icke en förbudslag i ordets egentliga mening. Skog från bondejord kan således inom vissa områden fortfarande förvärvas utav bolagen. Det ansågs, att sedan tillräckligt med skog blivit avsatt såsom stöd för jordbruket, bolag skulle kunna få förvärva den överskjutande delen, dock skulle i denna del icke få ingå odlingsmark. Följaktligen kom, som herr Hage nämnde, 3 § att avfattas så, att bolag och förening må äga rätt att förvärva den del av ett hemmans avröstningsjord med impedimenter, som Kungl. Maj:ts befallningshavande prövade icke vara att hänföra till stödskog eller odlingsområde.

Vid den tidpunkt då lagen antogs fanns mången, såsom också av herr Hage erinrades, i denna kammare, och bland dem befann sig även undertecknad, som ansåg att lagen borde innefatta fullständigt totalförbud. Man fruktade nämligen, att på grund av de kolossala jordförvärv, som från bolagens sida dittills ägt rum, bolagen skulle, då de nu uteslötos från möjligheten att köpa hemman, kasta sig över och förvärva dessa överloppsskogar som stodo till buds. Emellertid har den tid som förflutit sedan lagens antagande visat, att de farhågor, som man i detta hänseende hyst, varit åtskilligt överdrivna. Emellertid hade man erfarit att enskilda personer, s. k. bulvaner, mot lagens anda förvärvade hemman i ganska stor utsträckning. Dels för att få utrönt, i huru stor utsträckning detta skedde, dels och för att få reda på eventuellt andra luckor i norrlandslagen uppdrogs 1911 åt landshövding Widén att verkställa en undersökning om lagens verkningar och sålunda även verkningarna av innehålllet i lagens 3 §. Herr Widén har vid sin undersökning kommit till det resultatet att verkningarna av 3 § icke varit bondebefolkningen till men och att »från intet håll», säger han, »har till honom gjorts framställning om borttagande av denna paragraf». Jag skall icke citera det sam-

mandrag av den Widénska utredningen som finnes i jordkommissionens utlåtande på sidan 12 i utskottets utlåtande, det kunna herrarna själva taga del utav. Visserligen är det sant, såsom framgår av utredningen och av den tabell som finnes intagen i utskottsutlåtandet, att åtskilliga tusental hektar förvärvats enligt 3 §. Men om man betänker, att lagen existerat hela 15 år, och betänker, vilka väldiga områden av vårt lands största skogsprovinser denna lag omfattar, så äro siffrorna icke så avskräckande.

Nu har, som herr Hage erinrade om, riksdagen förra året antagit en provisorisk lag om förbud för bolag och förening att förvärva fast egendom i södra och mellersta delarna av landet. I denna lag kom icke att inflyta 3 § i norrlandslagen. Herr Lindhagen har nu för att få likhet mellan denna provisoriska lag och norrlandslagen motionerat om borttagande av denna 3 § i avvaktan på den koncessionslag, som finnes utarbetad av jordkommissionen och som väntas föreligga redan vid nästkommande riksdag. Det förhåller sig nu så att i södra och mellersta Sverige förhållandena icke äro jämförliga med dem i Norrland, enär skogstilldelningarna till hemman där äro vida mindre, varför det icke var möjligt att lämna sådant undantag, som man kunde lämna ifråga om Norrland. Förhållandena äro, jag upprepar det, icke alls jämförliga, och detta har varit anledningen till att man beträffande södra och mellersta delarna av landet icke kom att intaga dessa undantagsbestämmelser.

Nu yttrade herr Hage, att den enquête, som jordkommissionen utsänt dels till kommunalnämnderna och dels till enskilda personer i Norrland, skulle giva vid handen att meningarna vore alldeles övervägande till förmån för den motion som herr Lindhagen väckt om borttagande av 3 § i norrlandslagen. Jag ber, herr Hage, att få säga, att detta är en sanning med mycket stor modifikation. Dessa kommunalnämnder ha yttrat sig mycket försiktigt och varit mycket trevande. Man har sagt att det i princip kan vara riktigt att ett totalförbud införes, men å andra sidan har man också sagt, att det vore av mycket liten betydelse för orten, därför att förvärv icke ägt rum i någon större utsträckning, och man har framför allt sagt, att så länge det är tillåtet för enskilda trävaruhandlande och för skogsspekulanter att förvärva sådan skog varom här är fråga, så länge vore det meningslöst att förvägra bolagen denna rätt. Ty bolagen sköta skogen vida bättre än dessa enskilda spekulanter, och därför är det ur nationalekonomisk synpunkt fördelaktigare, om skogen kommer i bolagens ägo.

Man säger vidare, att jordbrukarna få mera betalt för sin skog, då bolagen kunna uppträda som konkurrenter till de enskilda skogsspekulanterna. Jag ber att få erinra herr Hage om ett yttrande från hans eget län Norrbotten, som är återgivet i herr Hages liv- och husorgan Norrskensflamman, och enligt vilket kommunerna Råneå och Älvsby visst icke uttalat sig så bestämt som herr Hage vill göra gällande. Jag har med detta icke sagt att ett förbud icke bör komma till stånd, och utskottet har icke heller uttalat sig i den riktningen; tvärtom skulle jag tro, att utskottets majoritet är

Om ändring i lagen ang förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom.
(Forts.)

*Om ändring
i lagen ang.
förbud i vissa
fall för bolag
och förening
att förvärva
fast egendom.*

(Forts.)

för ett sådant förbud. Men vad utskottet ansett, har varit, att i avvaktn på den koncessionslag, som jordkommissionen utarbetat och som nu är ute på remiss, det icke vore nödvändigt att för en tid av ett år stifta en provisorisk lag. Härtill kommer ytterligare det förhållandet, att vi nu befinna oss i en mycket svår depressionsperiod, vilket gör, att bolagen sannerligen icke komma att inköpa stora skogsområden av den art varom här är fråga.

Av dessa skäl ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr J o h a n s s o n i Uppmälby: Herr talman! Då jag varit i tillfälle att en liten smula taga del i detta ärendes behandling, icke i egenskap av ledamot av andra lagutskottet, utan då detta lagutskottsutlåtande varit ute på remiss inom jordkommissionen, så anser jag mig böra säga några ord.

Det förhåller sig ju så, såsom här redan blivit påpekat, att norrlandslagen i fjol utsträckts att gälla för hela riket och att denna lag i år har förnyats. Men det är den oformligheten rådande, att i den gamla norrlandslagen § 3 gäller för de delar av riket, för vilka lagen ursprungligen gällde. Här har uppstått ett mycket egendomligt förhållande enligt min uppfattning, särskilt då det gäller Kopparbergs län. I norra delarna av länet få bolagen enligt 3 § förvärva utskogar, som icke avsatts såsom stödsskogar, medan däremot i andra delar, t. ex. Bergslagen, det nu är förbud för dylikt förvärv. Det skulle väl i alla fall enligt min uppfattning vara förmånligt, om man, då man nu har förbud för bolag över hela landet, också hade en likhet på detta område beträffande 3 §.

De skäl, som nu föranlett utskottet enligt dess utlåtande att gå på ett avslag, äro ju huvudsakligast att jordkommissionen avgivit ett betänkande i december månad förra året angående koncessionsförfarandet vid förvärv av jordbruksfastighet, och att man redan nästa år har att förvänta en sådan lag, vilken man ju synes kunna utgå ifrån, då förslaget redan är ute på remiss hos myndigheterna, varför det kan synas vara onödigt att nu gå att lagstifta för ett provisorium, som skulle bli gällande 1 år. Ja, mina herrar och damer, även om Kungl. Maj:t kommer att lägga fram det av jordkommissionen utarbetade lagförslaget och även om det blivit tillstyrkt av myndigheterna, så är det väl ingen garanti för att riksdagen kommer att godtaga detta jordkommissionens förslag, det är väl ingen garanti för att det blir upphöjt till lag under lång tid framåt. Får det passera andra lagutskottets skärseld, sådan detta utskotts nuvarande sammansättning är, så är jag alldeles övertygad om att det kommer att avstyrkas.

Jag vill säga, att för min del är jag av den uppfattningen, att det vore lyckligt, om man redan nu toge bort denna 3 § i den norrlandska förbudslagen. Man har sagt, att det finns reservanter i jordkommissionen, att denna således icke är enig. De äro eniga i den ståndpunkt, som de intagit till koncessionsförslaget, och de äro eniga i den ståndpunkt, som de i princip intagit vid remissen av

denna motion. Det är bara därtutinnan det föreligger en skiljaktighet, herr Jansson i Edsbacken och herr Ingeström, bara däri, att det för närvarande icke förefinnes någon fara på grund av det tryckta ekonomiska läget och på grund av lågkonjunkturerna inom trävaruindustrien. Men jag har den uppfattningen, att det föreligger en annan fara, som jag medger måhända icke är så överhängande för tillfället, men som likväl icke bör lämnas obeaktad. Det finnes nämligen en hel massa jordbruk, som på grund av det svåra ekonomiska läget befinna sig i en mycket betryckt ställning, varför det ligger nära till hands för dem att sälja och för bolagen att köpa, och detta till priser som för de senare måste ställa sig mycket fördelaktiga. Under sådana förhållanden kan man väl tänka sig, att en del av bolagen hava ekonomisk ryggrad nog att förse sig med skogar nu under dessa tider i hopp att konjunkturerna komma att ändras.

Herr Karlsson i Gasabäck sade, att det icke förekom stora förvärv enligt 3 §. Ja, detta låter ju säga sig, om man tänker på de betydande arealer det här är fråga om. Men jag får säga, att 42,700 hektar, som med stöd av ifrågavarande lagrum förvärvats av bolag, dock icke kan betraktas som en sådan obetydlighet. Om man ser t. ex. på förhållandena härvidlag i Kopparbergs län, så finner man att under tiden den 1 september 1920 till den 30 juni 1921 förvärven uppgått till icke mindre än 1,679 hektar. Detta visar ju, att det pågår på grund av de möjligheter som denna 3 § ger förvärv, som visserligen icke omfatta hela Kopparbergs län utan vissa socknar i norra delarna av länet, såsom Ore socken, där förvärven under nyssnämnda tid uppgått till 118, och Mora, där de utgjort 89, o. s. v.

På grund av den utredning, som jordkommissionen har verkställt, har den kommit till den uppfattningen, att det bör råda likställighet, så att det blir möjligt att hämma denna förvärvsverksamhet. Och jag tror icke att man bara skall säga, att det nu icke föreligger någon fara. Är principen riktig, att bolagens jordförvärv helt och hållet skola vara underkastade samma bestämmelser, så att man icke har kvar en möjlighet för dem att vid sidan av lagen även förvärva bondejord, så synes mig all anledning förefinnas att taga denna herr Lindhagens motion, som avser ett provisorium och som skulle gälla, tills den stora reformen beträffande koncessionsfrågan kommer före. Jag säger ännu en gång, att jag är icke absolut övertygad om, hur gärna jag än skulle önska att vara det, jag är icke absolut övertygad om att, om nästa år en kungl. proposition om koncessionslagstiftning framlägges, riksdagen kommer att taga den, utan det är möjligt att frågan kommer att falla. Det finns önskemål, som varit före och som varit före många gånger och som det finnes starka intressen för att de genomföras, men då det kommer till kritan, att man skall taga ståndpunkt, så visar det sig att det blir ingenting av. Vi ha en dylik fråga i år som kanske faller, trots att den vilar på ett allmänt önskemål och trots att den varit föremål för interpellationer här i riksdagen många gånger och för förfrågningar, huru länge

*Om ändring
i lagen ang.
förbud i vissa
fall för bolag
och förening
att förvärva
fast egendom.*
(Forts.)

*Om ändring
i lagen ang.
förbud i vissa
fall för bolag
och förening
att förvärva
fast egendom.*

(Forts.)

det dröjer innan den frågan kommer fram, och sedan då riksdagen kommer att taga ståndpunkt, så kan det hända att frågan faller.

Jag skall icke längre uppehålla tiden. Jag har endast velat deklarerera min ställning, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservanternas förslag, d. v. s. till herr Lindhagens motion.

Herr J a n s s o n i Edsbäcken: Herr talman! Det har av de föregående talarna så noga redogjorts för denna motions tillkomst, att det inte är nödvändigt att spilla någon tid vidare på den sidan av saken. Men när det även refererats till den ställning, som jordkommissionen härvid intagit, måste jag säga, att dess tillstyrkande av herr Lindhagens motion endast går ut på, att man inte har något att erinra mot ett bifall. Det är alldeles givet, att när jordkommissionen utarbetat ett förslag, som vi ha att motse antagligen redan nästa år och som är av den innebörd, att denna paragraf kommer att bortfalla, kunde icke jordkommissionen uttala sig på annat sätt, än att den ingenting har att erinra mot ett bifall till motionen.

Emellertid var jag så till vida av skiljaktig mening, att jag ansåg, att, då detta lagförslag torde komma fram redan år 1923, det inte var behöfligt att föreslå en provisorisk lagstiftning bara för ett år. Jag må säga det rent ut i denna kammare, att jag inte finner det riktigt honnett av herr Lindhagen att komma fram med lösryckta delar av de förslag, som jordkommissionen utarbetat. Jag tycker, att man gärna kunde ha avvaktat den tidpunkt, när det hela skall laggas fram och riksdagen får taga saken under omprövning. Då jag är av den åsikten, vilken jag också framhöll inom kommissionen, har jag måst reservera mig och anse, att man kunde ställa sig avvaktande.

Herr Johansson i Uppmälby nämnde, att det inte var sagt, att riksdagen antog kommissionens förslag, när det väl bleve färdigt. Ja, detta veta vi inte. Men jag tror inte, att riksdagen antager detta förslag heller. Första kammaren har redan avslagit det, och under sådana förhållanden är det egentligen onödigt att diskutera vidare. Jag ber i alla fall att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr P e t t e r s s o n i Hällbacken: Herr talman! Jag ber att få erinra om, att frågan om skydd för besittningsrätten till jorden för de enskilda jordägarna i vårt land är en rätt så gammal fråga. Redan på 1600-talet ansågo statsmakterna, att vissa åtgärder måste företagas för att verkligen värna om det enskilda jordbruket, samma tanke återfinner man i flera instruktioner och påbud, som utfärdades i slutet av 1600- och början av 1700-talen. Vi känna också till att år 1847 ansåg dåvarande lagberedning en särskild lagstiftning önskvärd beträffande aktiebolags, fromma stiftelsers och allmänna inrättingars jordförvärv. Man var redan på den tiden av den åsikten, att det vore behöfligt att lagstifta i ämnet till den självägande jordbesittande befolkningens bästa så att fast egendom i minsta möjliga mån lösrycktes från personlighetsförhållandena och godtyckligt införlivas med koope-

rationsintressen eller andra därmed jämförliga syftemål, d. v. s. falla i vad man kallade »död hand». Vi ha oss också bekant, hurusom under slutet av 1800-talet det från många håll ute i bygderna, från stora lager av jordens brukare, anhölls, att en lagstiftning skulle komma till stånd för att på så sätt skydda jorden mot att råka i bolags händer. Jag ber att få erinra därom, att denna kammares ärade ålderspresident, herr Åkerlund, 1898 och 99 väckte förslag om en lagstiftning i syfte att skydda jordbrukarna mot de stora bolagsförvärv, som ägde rum norr om Vänern och Mälaren och omkring Hjälmaren och samma år väckte O. Enthén m. fl. motion med yrkande om att lag skulle stiftas, som ålade bolag att i Norrland och Dalarna sörja för byggnaders och ägors hävd å deras jordbruksfastigheter. Jag vill också påminna om den av 1894 års riksdag beslutade statistiska utredningen i avseende å de jordförvärv av bolag, som då ägt rum under de senare åren och särskilt vid ifrågavarande tidpunkt. Man kan säga, att denna statistiska utredning, som visade, att en kolossal del av Sveriges jord överflyttats i bolagens ägo, också lade grunderna till den blivande Norrlandskommittén, som vi samtliga känna till och vars förslag till förbudslag av riksdagen bifölls.

I den kampanj, som förts, när det gällt att förebygga, att bolagen mer och mer skulle lägga under sig jorden, kan man många gånger se ansatser i den riktningen, att det icke direkt varit ett visst parti, som haft intresse av saken, utan att frågan omfattats med intresse av män av skilda åskådningar, som ansett, att det vore en fara, om verkligheten en för landet så viktig naturtillgång som jorden skulle gå ifrån de direkta jordbrukarna. Den av statistiska centralbyrån utarbetade statistiken visar också, att inte mindre än 5,300,000 hektar av Norrlands och övre Dalarnas jord redan nämnda tid voro i bolagens ägo. För att illustrera detta ber jag att få nämna, att denna areal är lika stor som totalarealen av Jönköpings, Kalmars, Kronobergs, Kristianstads, Malmöhus och Blekinge län. Det är sannerligen inga småmulor det rör sig om. Vi veta också, att dessa bolagsförvärv senare ingalunda stannat av utan t. o. m. betydligt ökats. Man kan nämligen finna, att på de platser, där några nämnvärda bolagsförvärv vid den tiden icke förekommo, sådana därefter tilltagit på ett mycket oroväckande sätt. Jag ber att få erinra om, att särskilt i de mellersta delarna av landet, där Norrlandsförbudslagen icke är gällande, ha på sista tiden stora domäner gått från den jordbrukande befolkningen till bolagen. Var och en, som levat i grannskap av dylika jordförvärv, vet mycket väl, hur stor otrygghet som därigenom blir rådande. Denna utveckling är icke till fromma för den fasta jordägande befolkning, som förut haft möjlighet att slå sig fram. Den väg, som man sålunda går, kan så småningom leda därtill, att i stora delar av landet det blir slut på sådana jordbrukare, som äga sina hemman, bruka dem och ha sin utkomst av dem.

Jag kan nämna, att den utredning, som senare företagits och som delvis ligger till grund för det beslut, som fattades av förra årets riksdag rörande förbudslagens utsträckning till hela landet, ådagalade, att det inte endast är Norrland, som blivit föremål för kolossa-

Om ändring i lagen ang. förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom.
(Forts.)

*Om ändring
i lagen ang.
förbud i vissa
fall för bolag
och förening
att förvärva
fast egendom.*

(Forts.)

la bolagsförvärv, utan man finner sådana i icke mindre grad i mellersta och södra delarna av Sverige. Om man talar vid en smålänning, är det verkligen ingenting ovanligt att få höra, hurusom bolagen ären där börjat lägga under sig mer och mer jord. Och vad särskilt Värmland, Dalsland och Kopparbergs län angår, skall man finna, att det där förekommer kommuner, som praktiskt taget äro riktiga bolagsdomäner. Jag kan peka på Säfsnäs kommun i Kopparbergs län, där det, efter vad jag tror mig veta, finnes endast ett tiotal hemmansägare; resten innehäs av ett enda stort jordbolag.

Det är sålunda helt naturligt, att om bolagen fortfarande skola ha tillfälle att förvärva vad som åtminstone för sågverksbolagen är det mest begärliga, nämligen utskogen, är det fara å färde, att de självständiga jordbruket, särskilt i norra delarna av landet, komma att äventyras. I regel äro dessa jordbruk av den art, att innehavarna måste lita till bidrag från skogen för att verkligen kunna uppehålla sin näring. Dessa hemman med sina åkerlappar och små odlade arealer kunna i många fall icke bära sig, om man icke tager skogen till hjälp. Det är känt, att den nu gällande lagstiftningen lider av den bristen, att bolagen ha möjlighet att köpa de utskogar, som höra till hemmanen, för så vitt konungens befallningshavande i respektive län inte har något att erinra däremot. Jag tror mig också veta, att när bolagen gjort framställningar om att få förvärva utskogar, ha vederbörande länsstyrelser nästan i intet fall vägrat detta. I och med att den provisoriska lagen för de mellersta och södra delarna av landet antogs, har man såtillvida stoppat igen den lucka, som fanns rörande utskogen. Och detsamma borde man göra även för Norrlands del. Visserligen kan det sägas, att utskog förekommer icke nämnvärt längre ned i landet. Detta är på sätt och vis sant, men å andra sidan finnes det stora sträckor, där en lagstiftning, som hindrade bolagen att förvärva jord, vore mest påkallad och likväl saknas. Beträffande talet om att »utskogar saknas» i de delar av landet där förbudslagen med sin provisoriska karaktär helt är gällande, vore det frestande framställa den frågan: Kunde detta vara någon anledning eller skäl för att bifalla lagen för mellersta och södra delarna av riket?

Jordkommissionen, som avgivit sitt betänkande till lag om förbud för bolag att förvärva fast egendom, anser också, att en sådan förbudslagstiftning, som det här är fråga om, med det snaraste bör komma till stånd. Detta jordkommissionens förslag har av herr Lindhagen tagits som grund till den motion, som han väckt i ämnet. Och fastän jag inte är riktigt glad åt, att det blivit en utbrytning av detta viktiga spörsmål ur det ursprungliga förslaget, vill jag ändå säga, att det är betydelsefullt, att man redan nu bifaller denna motion och inför denna provisoriska lagstiftning, i väntan på den definitiva, för att omöjliggöra, att än mera utskog övergår i bolagens ägo. Lagutskottet säger visserligen i sin motivering för avslagsyrkandet, att jordkommissionen beträffande det framlagda förslaget inte haft något att erinra mot, att förslaget antogs, men man vill samtidigt tolka uttalandet på det sättet, att jordkommissionen

kommit till den uppfattningen att den allmänt rådande depressionen inte skulle inbjuda till fastighetsförvärv å bolagens sida. Det verkliga förhållandet är nog, att jordkommissionen för sin del avlämnat sitt betänkande utan att därmed säga vare sig det ena eller andra. Jordkommissionen har dock en gång för alla ansett, att det är behöfligt, att en lagstiftning kommer till stånd just i det syfte, som motionären här önskar. Den motivering, som ligger bakom utskottets avslagsyrkande, framhäver emellertid, att depressionen icke skulle göra det lockande för bolagen att förvärva fast egendom. Man anser med andra ord, att bolagens ekonomi skulle förhindra dem att köpa utskogarna. Ja detta var verkligen en nyhet. Jag tycker också, att det är nyhet, då jag hörde den ärade utskottsrepresentant, som hade ordet, för sin del anse, att den sista tiden icke givit anledning till att frukta sådana upplevelser, som man på sin tid befarade beträffande bolags jordförvärv. Jag tycker tvärtom, att allting pekar därefter, att får det hela fortgå som det hittills gjort, om bolagen alltjämt få köpa även utskogar, kommer det sannerligen icke, när förbudslagen en gång i framtiden verkligen skall tillämpas, att finnas kvar så förfärligt många självständiga bondejordbruk, som verkligen ha skog till sitt förfogande.

Då är det inte säkert, att något mer är kvar än åtskilliga spillror av de jordbruk, som man tänkt att genom lagen söka bevara. Det är icke heller säkert, att den depression, som man här talat om, verkar särskilt i den riktning, som den ärade utskottsledamoten framhöll; det kan också vara på det sättet, att just de svåra förhållanden, som nu göra sig gällande, tvinga en del jordbrukare att hembjuda sina utskogar till försäljning. Och alldeles säkert är då, att bolagen, trots att deras ekonomi kanske icke är lysande, dock anse, att här föreligger ett mycket lämpligt tillfälle att placera sina penningar.

När det vidare sagts, att bolagen sköta sina skogar nationalekonomiskt sett på ett mycket tillfredsställande sätt, så vill jag framhålla, att det är förhållandet med en del bolag, hos andra bolag återigen kan man verkligen få se rena vandaliseringen, när det gäller skogsskötseln. Jag ber att i det fallet få erinra om ett bruk, som ligger i min hembygd, nämligen Gamla Schisslyttan och Starbo bruk, som man ansett vara ett mönsterbruk, när det gällt skötseln av skogen. Jag behöver icke nämna mer om den saken, än att skogsverdsstyrelsen i Kopparbergs län gjort ett flertal resor dit, och det är all sannolikhet för, att anledningen härtill varit den skogsavverkning, som ägt rum. Då kan man förstå, att det på många håll icke är bra som det är, utan att man säkerligen farit alldeles ohyggligt fram på en stor del av jordegendomar, som blivit inköpta. Och eftersom man fick bra betalt för trävaruprodukterna, så försummade man för visso icke heller att begagna tillfället så grundligt som möjligt.

När det här talas om Kopparbergs län, anser jag dock för egen del, att jordförvärven därstädes icke ha varit så stora eller avskräckande. Men jag vill dock nämna, att jag fått ett brev för några

*Om ändring
i lagen ang.
förbud i vissa
fall för bolag
och förening
att förvärva
fast egendom.
(Forts.)*

*Om ändring
i lagen ang.
förbud i vissa
fall för bolag
och förening
att förvärva
fast egendom.*

(Forts.)

dagar sedan, vari talas om ett bolag — jag skall ej säga vilket — av vars årsberättelse framgår, att ehuru det under förra året haft stora förluster, dock inköpt utskog såvitt sådan möjligtvis stått att erhålla. Följaktligen är det icke så säkert, att den allmänna depressionen verkar därhän, att det blivit en *sådan* stagnation just med avseende på dessa bolags jordförvärv, att jorden kommit att stanna kvar hos de självständiga jordbrukarna.

Det har i denna kammare och även ute i landet utav vissa borgerliga partier lagts mycket stor vikt vid en sak, nämligen vid äganderätten till jorden här i landet och vid att jorden bevarades i den jordbrukande befolkningens händer. Jag vill också framhålla, när man kommer in på den saken, att man anser det vara var och en samhällsbevarande medborgares plikt att verkligen se till, att jorden förblir i det egna jordbrukets händer. Och det har också särskilt i denna kammare så många gånger givits uttryck för den övertygelsen, att man bör bevara den största möjliga trygghet åt den egna torvan. Även med tanke på den tid, som nu råder i vårt land och därmed följande kolossala depression, kan man icke finna annat, än att statsmakterna måste försöka alla möjliga utvägar för att få så stor del av befolkningen som möjligt tillbaka till jorden.

Min ärade granne till vänster här har i en interpellation särskilt gjort hemställan om, huruvida man icke skulle kunna skapa en stor del nya jordbruk särskilt för att minska den stora arbetslöshet, som nu är rådande. När tiderna äro sådana, gäller det ju också att bevara de jordbruk, som redan finnas, så att icke även dessa i många fall komma att spolieras. Att man då, när en framställning i sådant syfte göres, bemöter densamma såsom här skett från utskottsmajoritetens sida med avslag, är förvånande, så mycket mer som bland denna majoritet finnas personer, vilka det icke är ovanligt att finna som böndernas talesmän här i landet.

Jag har verkligen ställt den frågan till mig: är det icke här ett tillfälle för riksdagen att genom denna provisoriska lagstiftning verkligen stänga till den nu rådande luckan i den norrländska förbudslagen? Är det icke med billighet och rättvisa förenligt att bifalla en motion, som går ut på att erhålla ett lagstadgande av provisorisk karaktär på ett år och sålunda här få samma lagstiftning gällande för både mellersta och norra Sverige? Det är, såvitt jag kan se, ingen skada skedd för varken den ena eller den andra sidan, om motionen blir bifallen.

Om det blir nödvändigt för några hemmansägare att försälja viss del av sin skog, så kan man på koncessionsvägen gå in till Kungl. Maj:t och få den saken ordnad. Men man har samtidigt under väntetiden, tills den definitiva lagstiftningen föreligger, satt en spärr för bolagens förvärv i hithörande fall. Jag misstänker visserligen att denna lagstiftning icke kommer att lämnas utan påverkan av dem, som önska förvärva mera av jordegendomarnas utskogar. Men man har i alla fall tills vidare satt stopp för att den utskog finnes i behåll, som kanske annars skulle förvärvats av bolagen.

Med anledning av det sagda ber jag, herr förste vice talman, att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

*Om ändring
i lagen ang.
förbud i vissa
fall för bolag
och förening
att förvärva
fast egendom.
(Forts.)*

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr Magnusson i Skövde: Herr talman! Jag skall icke med många ord ytterligare förlänga debatten för en kammare, som genom föregående talares mågordighet blivit betänkligt decimerad.

Jag vill endast göra den frågan till en början: hur skall det gå med kontinuiteten i vår lagstiftning, om vi skola fortgå på det sätt, som här föreslås, nämligen att en enskild medlem av en kommission tar och lösbryter än den ena och än den andra detaljsaken ur kommissionens betänkande och framlägger den för riksdagen, för att denna sedan skall taga saken, såsom skett ett par gånger förut? Det är alldeles givet, att det icke blir något sammanhang i vår lagstiftning på det sättet, utan det måste bli ojämnheter, kanske oförenliga sinsemellan, än på det ena än på det andra hållet. Den föregående talaren, herr Pettersson i Hällbacken, var tydligen något inne på det olämpliga i att gå denna väg, då han sade sig icke vara riktigt glad över att denna sak var utbruten — men jag kan förstå, att på grund av vissa sympatier för herr Lindhagen och för socialistisk lagstiftning försöker han ändå att yrka bifall till förslaget.

Jag kan icke finna annat, än att herr Petterssons i Hällbacken anförande varit befogat och mera på sin plats, om han tillhört kammaren i fjol. Då hade det varit motiverat att, i sammanhang med att man debatterade frågan om norrlandslagens utsträckning till mellersta och södra delarna av Sverige, också beklaga sig över bolagens jordförvärv, men då sådant nu är förhindrat genom den i fjol till hela landet utsträckta norrlandslagen, tycker jag det nu är tämligen överflödigt att här tala om denna sak. Här gäller det ju endast den stödskog, som icke förekommer i mellersta och södra Sveriges skogsbesättningar.

Nu beklagar sig herr Pettersson över bolagens förvärv av stödskog, men om man ser efter i jordkommissionens utlåtande — i vars tillkomst jag förmodar, att herr Pettersson tagit del — så skall man finna, att dylika förvärv under de sex första månaderna av år 1921 utgjort endast summa summarum 920 hektar, och jag förmodar, att om vi se på statistiken för de sista sex månaderna av samma år, har siffran blivit ännu mindre.

Herr Pettersson talade om depressionen såsom något alldeles nytt — åtminstone föreföll det så i början av hans anförande — och han tyckte det var lönlöst att tala om någon depression i detta sammanhang. Jag vill härtill bara säga, att det finnes förfärligt många bolag, som skulle vara ofantligt tacksamma i närvarande stund, om denna lag hade funnits, ty då hade de icke köpt stödskog av de enskilda jordbrukarna under högkonjunkturen. Men om de

Om ändring
i lagen ang.
förbud i vissa
fall för bolag
och förening
att förvärva
fast egendom.
(Forts.)

enskilda jordbrukare, som sålt skog under goda konjunkture, skulle vara tacksamma, därest det icke på grund av förbud hade gått att sälja, det kan ju herr Pettersson i Hällbacken höra efter.

För min del tror jag sålunda, att alla skäl tala för att icke nu antaga det föreliggande lagförslaget, då det icke förefinnes någon sådan fara för bolagsförvärv under närmaste tiden, att det kan vara nyttigt eller nödvändigt att lösryta ur en stor lagkomplex en sådan här specialsak, för att riksdagen skall taga densamma. Ty — jag upprepar det ännu en gång — det är alldeles omöjligt att få någon jämnhet eller kontinuitet i lagstiftningen med ett sådant förfaringsätt.

På denna grund och även av andra skäl ber jag, herr förste vice talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr H a g e: Herr talman! Jag måste först be att få säga några ord till ett par föregående talare, särskilt till herr Jansson i Edsbäcken, nämligen att är det så, att man anser en princip riktig 1923, så är den väl lika riktig 1922.

För övrigt skulle jag vilja säga, att det här sättet att ta ut vissa frågor ur utredningar och lägga fram dem för riksdagen, är visst icke något ovanligt; tvärtom, under de senaste åren ha vi ju i det avseendet antagit en hel del saker, som framkommit på det sättet. Nu kan man ju i detta fall konstatera, att ifrågavarande lagförslag ligger fullständigt utarbetat och är tekniskt genomsett, så att man icke på något sätt behöver hesitera inför den lagtext, som föreligger. Då finnes det, enligt min åsikt, ingen anledning, varför man icke skulle kunna taga fram den här saken särskilt.

För övrigt skulle jag även vilja säga några ord till herr Karlsson i Gasabäck med avseende på hans uttalande angående innebörden i de yttranden, som framkommit bl. a. från kommunalnämnder m. fl. Jag vill därvidlag konstatera, att herr Karlsson i Gasabäck ju måste erkänna även han, att dessa utlåtanden dock i sina slutklämmor i stort sett äro tillstyrkande, låt vara att de motiveringar som framkommit i dessa utlåtanden, gå litet hit och dit. Men det är ju en känd sak, att i en kommunalnämnd sitter folk med olika åskådningar, och när man då skall formulera ut sina motiveringar, måste man försöka tillgodose den ena sidan genom att ge litet medgivande åt denna och den andra sidan genom ett medgivande åt det hållet. Ett utlåtande sålunda, som kompromissas ihop, blir sådant, att det ger medgivanden åt bägge hållen. Men när man icke förty kan konstatera, att dessa utlåtanden i huvudsak och i största utsträckning resultera i ett tillstyrkande, så menar jag, att man kan säga att bakom utlåtandena *verkligen* ligger ett tillstyrkande.

Jag vill även säga några ord med anledning av att herr Karlsson i Gasabäck nämnde, att vissa yttranden från Norrbottens län gått i motsatt riktning mot den uppfattning jag har. Det är riktigt, men det beror på det förhållandet, att i Norrbottens län ha icke konstaterats några sådana försäljningar, som här är fråga om. Men när jag talar här i kammaren, så gör jag det icke bara å Norrbottens

läns vägnar, utan här är det fråga om, hur saken utvecklats sig i hela Norrland.

När man då kan konstatera, att saken ligger så, att här kommit till stånd en hel del försäljningar till bolag, och vi alla äro överens, att så skett, då har man väl anledning att fortfarande vidhålla den uppfattningen, att denna lag bör komma till stånd så fort som möjligt.

Herr talman! Jag skall inskränka mig till detta och på samma gång säga ifrån, att jag fortfarande vidhåller mitt yrkande.

Herr O l s s o n i Kullenbergstorp: Herr talman! Då man här i diskussionen talat om jordkommissionens ställning till detta ärende och om det utlåtande, som den avgivit vid remissen från andra lagutskottet i förevarande fråga, tycker jag det är egendomligt, att de ledamöter i jordkommissionen, som hittills yttrat sig, inte understrukit, att vid det sammanträde inom jordkommissionen, där spörsmålet behandlades, saknades tre av dess medlemmar. För närvarande är ordförandeplatsen vakant, och herr Wohlin och jag voro icke närvarande. Det såg nästan ut, som om detta sammanträde var arrangerat litet mera enskilt, och saken kunde ju få en viss färg däri-genom, att den, som fungerade som ordförande, var herr Lindhagen. Detta hindrar ju dock icke saken — för övrigt är det ju naturligt, att var och en strider för sina åsikter, så att därom är ingenting att säga.

Man har sagt, att det här gäller samma princip, som jordkommissionen kommit fram med i sitt i december avgivna förslag om köp och besittning av fast egendom. Ja, jag vill inte neka till, att grundidén är densamma. Men i lagförslaget kompletteras denna idé med många saker, vilket gör, att denna idé blir där så att säga mera praktiskt utförd. Med ett provisoriskt lagförslag sådant som detta har man endast att hugga in på en viss punkt och säga: här skall ett förbud eller någonting dylikt komma till stånd i den eller den riktningen, under det att ett lagförslag utarbetas i sitt logiska sammanhang med hänsyn tagen till alla de saker, som rätteligen höra dit.

Nu skall jag inte inlåta mig vidare på frågan om detta stora lagförslag. Jag tycker, att en hel del av den diskussion, som förekommit, kunde man sparat, tills detta föreligger; då kan man se på saken i dess sammanhang, och då kan riksdagen taga sin position och fatta sitt beslut. Det förefaller mig också, som om det vore egendomligt — det börjar emellertid bli tämligen vanligt här i kam-maren — att de, som sitta i kommittéer eller kommissioner, under arbetets lopp rycka ut en bit och kasta fram den i form av förslag till en provisorisk lagstiftning. Herr Lindhagen är icke precis ensam härom — tyvärr — men han brukar i skarpare form än någon annan nyttja detta sätt att gå till väga. Detta är en metod, som icke det minsta tilltalar mig; den bör användas, endast för såvitt ett absolut nödtillstånd är för handen, då man får se bort från alla olägenheter blott för att nödtorftigt rätta till en viss sak i ett ögon-

*Om ändring
i lagen ang.
förbud i vissa
fall för bolag
och förening
att förvärva
fast egendom.*

(Forts.)

blick. Men ingen lär väl påstå, att så är fallet i fråga om denna detalj. Har denna sak gällt hela den tid, Norrlandslagen varit till, må den kunna gälla ännu ett år. Och anses frågan verkligen vara så viktig, så bör den ju kunnat befordra och underlätta lösningen av det lagförslag, som jordkommissionen avgivit.

Det är också egendomligt, att min kamrat i denna kommission, herr Johansson i Uppmälby, rentav tycks ha kastat yxan i sjön, då han uttalade sig om utsikterna för det förslag, som vi ha utarbetat. Jag ser aldrig så pessimistiskt på saker och ting. Trodde jag, att jag arbetade blott på sådant, som nödvändigt måste komma att avslås — ty så lät det ju på honom: det är så gott att taga detta lagförslag, sade han, ty vi kunna inte alls vara säkra på, att riksdagen skall gå med på det stora förslaget — vet jag över huvud taget icke, varför jag skulle nedlägga arbete i jordkommissionen. Om jag hade en dylik uppfattning, skulle jag strax lämna arbetet där.

Nu har det inte visats från något håll, att detta provisorium är så utomordentligt nödvändigt, ja, man kan inte ens säga, att det betyder det allra minsta, om man antager det eller inte. Jag vet då sannerligen inte, varför man skulle rucka på lagarna vartenda år — ty det blir det ju, om det stora förslaget skulle gå igenom. Ett sådant sätt att gå tillväga är inte tilltalande, såvitt jag kan förstå.

Man har för övrigt kallat det förslag, som jordkommissionen avgivit till regeringen, för förslag till en koncessionslag. Jag vet inte, varför man valt den benämningen. De fall, där det skall behöva utverkas koncession för avhandlingars giltighet, utgöra en så ytterst försvinnande del av det hela och intaga ett så anspråkslöst rum i förslaget, att det är alldeles förvillande att tala om en koncessionslag. Lagförslaget avser köp och besittning av jord och ingen-ting annat.

Då jag, herr talman, inte anser, att några verkligt trängande behov föreligga att antaga det provisorium, som nu är föreslaget i denna fråga, skall jag för min del yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Åkerlund: Herr talman! Det lär väl inte vara så likgiltigt, som åtskilliga av herrarna framhållit, om detta lagförslag godtages eller icke. trots att första kammaren avslagit detsamma. Vi veta ju icke, om något lagförslag kommer fram nästa år, och vi veta heller icke, om det blir antaget av riksdagen. Det erfordras sannerligen mycket väl, att ett sådant provisorium kommer till stånd, som herr Lindhagen föreslagit.

Jag har, alltsedan jag kom in i riksdagen och redan dessförinnan, med mycken bävan sett, huru dessa juridiska personer slå under sig allt större och större delar av Sveriges jord och satt en hel massa av befolkningen i våra nordligare bygder ur stånd att bärga sig på sina jordbruk. Staten har, som vi alla veta, anslagit dessa väldiga skogsområden i våra norra provinser uteslutande till stöd åt jordbruket. Men genom juridiska finter har detta stöd blivit avhänt den sto-

ra jordbruksbefolkningen däruppe och gått över i bolagens händer. Följden är, att många jordbrukare icke kunna reda sig på sitt jordbruk utan äro rena proletärer.

Jag skulle vilja fråga de herrar, som höra till de så kallade »sammällsbevarande» grupperna, om de verkligen kunna skönja, att den sociala utvecklingen i de bygder, där bolagen lagt under sig allt värdefullt, som egentligen finns, gått i en lycklig riktning. Nej, jag tycker, att just från högerynypunkt borde man göra allt vad man kan för att stäcka bolagens jordförvärv.

Det har sagts, att bolagen där uppe inte under senare tid slagit under sig mera jord. Ja, hur vet man det? Ingen av oss känner till, hurudant förhållandet i det avseendet är eller kan komma att bli. När jorden och skogen faller i pris, vilket nu är händelsen, kunna herrarna vara övertygade om, att det finnes konsortier här i Sverige, som ligga med väldiga penningbelopp, beredda att slå under sig denna jord.

Man har velat framhålla — och kanske med rätta — att bolagen sköta sin skog bättre än andra. Nå, må så vara — det är en sak för sig och det är mycket bra. Men lagstiftningen bör i så fall se till, att de enskilda skogsägarna bli skyldiga att också sköta sin skog väl. Varför skulle vi ha sämre lagstiftning i det fallet än en hel del andra europeiska länder? Men även om så är, att bolagen äro styvare att sköta sin jord, håller jag före, att detta inte ens tillnärmelsevis kan vara av den vikt för vårt land, som den sociala fråga det här gäller.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den motion, som är avgiven av herr Lindhagen.

Herr Magnusson i Skövde: Herr talman! Jag vill endast göra några erinringar gentemot herr Hage.

Herr Hage säger, att om en princip är riktig 1923, så är den det väl också 1922. Ja, men om en princip är oriktig 1923, så är den det också 1922. Jag har vänt mig särskilt mot detta, att en ledamot av en kommission bryter ut vissa förslag ur utredningar och framför dem till riksdagen, för att denna sedan skall konfirmera dem. På det sättet uppnås icke någon kontinuitet och stadga i lagstiftningen. Och den principen är lika oriktig i år, som den kommer att vara det nästa år.

Jag kan mycket väl förstå herr Åkerlunds inlägg i denna fråga, men jag tror, att herr Åkerlund i någon mån misskänner de »sammällsbevarande» och missförstår vad som verkligen är samhällsbevarande. Det är inte här fråga om att förebygga oriktiga eller alltför stora jordförvärv å bolagens sida, ty lusten och möjligheten att köpa är nu från det hållet ringa och kringskuren. Men det är å andra sidan en samhällsbevarande sak att tillse, att vi inte gå med på en fullkomligt nyckfull lagstiftning, som åstadkommer ojämnheter och svårigheter i samhället, vilka ingalunda verka i samhällsbevarande riktning. Jag tror, att herr Åkerlund vid närmare eftertanke skall inse detta, och jag tror också, att den dagen kommer, då herr Åker-

Om ändring i lagen ang. förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom.

(Forts.)

Om ändring
i lagen ang.
förbud i vissa
fall för bolag
och förening
att förvärva
fast egendom.
(Forts.)

lund själv uppträder och reagerar mot en alltför utsvävande tillfällig lagstiftning på lösa boliner.

Herr Karlsson i Gasabäck: Herr talman! Blott ett par ord!

Herr Petterssons i Hällbacken långa anförande låg fullständigt vid sidan av den sak, det här gäller. Han talade om skadan av bolags jordförvärv över huvud taget och lade sitt anförande så, som skulle det gälla förbud eller icke förbud för bolag och förening att förvärva fast egendom. Det är inte fråga om den saken här. Vi ha redan sådant förbud inte bara för Norrland och Dalarna utan för landet i dess helhet. Här gäller det blott en detalj, huruvida man skall provisoriskt, för ett år, avskaffa den i lagen medgivna rätten att förvärva vad som ligger utanför stödskogets behovet. Det är hela frågan.

Herr talman! Jag vidhåller fortfarande mitt yrkande, då jag anser detta provisorium icke vara av behovet påkallat.

Herr Jansson i Edsbäcken instämde häruti.

Herr H age: Herr talman! Jag skulle helt kort vilja säga till herr Karlsson i Gasabäck, att hans uppfattning kan icke vara fullständigt riktig. Ty man kan väl inte göra gällande, att det nu finnes förbud för bolag att helt och hållet förvärva bondejord, utan det riktigare är att framställa saken så, att det råder ett partiellt förbud, ett förbud, med vissa undantag för bolag att förvärva fast egendom. Nu föreligger den frågan härvidlag: bör det åstadkommas *totalförbud* för bolag att förvärva bondejord, eller skola vi nöja oss med det *partiella* förbud, som finnes? Så ligger saken. Jag håller fortfarande på att ett *fullständigt* förbud bör komma till stånd. För den linjen uttalade sig också många representanter i riksdagen redan år 1906, när frågan först var före. Jag föreställer mig, att det sedan dess inte tillkommit några nya synpunkter, som kunna motivera, att man frångår denna ståndpunkt.

Herr talman! Jag vidhåller mitt yrkande.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr förste vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då votering emellertid begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 16, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställen bifallit den i ämnet väckta motionen.

Om ändring i lagen ang. förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom.

(Forts.)

Voteringen utvisade 81 ja, men 104 nej, vadan kammaren, med avslag å utskottets hemställen, bifallit den i ämnet väckta motionen.

§ 9.

Till behandling upptogs härefter andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående uppbörden av den progressiva kommunalskattens utjämningsandel.

Ang. uppbörden av den progressiva kommunalskattens utjämningsandel.

Uti en inom andra kammaren väckt och till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 161, hade herr *Bengtsson* i *Kullen m. fl.* yrkat, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att från och med år 1923 uppbörden av progressiva kommunalskattens utjämningsandel måtte ske helst i samband med kronoutskylderna, och att i annat fall uppbörd och redovisning därav måtte förenklas till mindre besvär för de kommunala myndigheterna.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Utskottets hemställen föredrogs. Därefter yttrade:

Herr *Bengtsson* i *Kullen*: Herr förste vice talman! När man läst här ifrågavarande utlåtande, har man verkligen anledning att säga, det utskottet »smekt och slagit ihjäl, med samma varma själ». Enligt min mening kunde utskottet med denna motivering mycket väl ha kommit till ett annat yrkande än avslag på motionen i fråga. Utskottet säger nämligen här i sin motivering på ett ställe: »Utskottet vill för sin del giva motionärerna rätt däruti, att bestämmelserna om uppbörd av ifrågavarande skattemedel synas vara mer än nödigt invecklade». Och utskottet fortsätter senare på följande sätt: »Oavsett genom vilka organ uppbörden och redovisningen sker, är det likväl viktigt, att densamma icke onödigt försvåras genom invecklade bestämmelser.» Även av de infordrade utlåtandena framgår, att de tillfrågade institutionerna omfattat samma mening.

Nu är det ju som bekant i fråga om den kommunala progressivskattens utjämningsandel på så sätt, att den icke får eller kan uppbäras tillsammans med andra kommunala utskylder, på den grund att beloppet vid uppbörden av dessa ännu icke är bestämt. Beloppet skall bestämmas av Kungl. Maj:t i maj eller juni månad för att sedan tagas upp emellan den 20 juni och den 15 oktober. Nu kan det inträffa, att det i vissa små kommuner blir så liten utjämningsandel, att densamma icke uppgår till mer än 25 öre, och då får alltså en sådan liten kommun hålla extra uppbördsstämma för dessa 25 öre. Sedan skall beloppet i fråga inlevereras till länsstyrelsen och insättas på riksbankens avdelningskontor, och detta skall ske genom

Ang. upp-
börden av den
progressiva
kommunal-
skattens
utjämnings-
andel.

(Forts.)

dubbla reversal. Man förstår ju, hur ovanligt opraktisk hela denna procedur är. Och då därtill kommer, att denna skatt kan betraktas som en ren statsskatt, enär kommunerna ej själva få bestämma däröver, så vore det ju på sin plats, att den upptoges genom statens försorg och då enklast på samma gång som kronoutskylderna.

Nu säger utskottet, att det ställer sig synnerligen tveksamt till lämpligheten av en skrivelse till Kungl. Maj:t i detta avseende, på grund av att man icke vet, hur de nuvarande bestämmelserna verka. Ja, jag tycker verkligen, att det icke borde vara svårt för utskottet att förstå, hur dessa bestämmelser komma att verka. Jag kan heller icke förstå annat, än att utskottet med detta uttalande menar, att man först skall pröva — låt mig säga — en galenskap, innan man ändrar den. Vore det inte bättre att försöka ändra dessa bestämmelser, då man är enig om att det icke är lämpligt eller bra, som det är?

Jag skall här också be att få citera vad de institutioner, från vilka utskottet inhämtat utlåtanden, sagt angående denna sak. Svenska stadsförbundet säger: »Onekligen finnas åtskilliga omständigheter, som tala för att utjämningsandelens debitering och uppbörd i samband med kronoutskylderna skulle medföra vissa förenklingar i arbetet även beträffande städerna. Det nuvarande systemets svaghet ligger framför allt i den dubbeldebitering, som enligt detsamma måste äga rum. Först debiteras och antecknas å vederbörande skattskyldigs debetsedel hela utjämningsandelen. När därefter i maj eller juni månad meddelande erhållits om det procenttal, som i verkligheten skall uttagas, måste med ledning härav ny anteckning verkställas i debiterings- och uppbördslängderna samt eventuellt särskild debetsedel utfärdas på det belopp, som är avsett att uttagas. Denna procedur är iögonfallande omständlig och opraktisk, och det måste befaras, att både uppbördsorganen och allmänheten få svårt att finna sig till rätta med densamma. Det säger sig självt, att mycket arbete skulle sparas och de skattebetalandes skäliga anspråk på bekvämlighet bättre tillgodoses, därest dubbeldebiteringen avskaffades. Även inom åtskilliga stadsförvaltningar har den tanken framkommit, att syftet lättast kan ernås genom utjämningsandelens uttagande i samband med kronoutskylderna. I sådant fall skulle med debiteringen kunna anstå, till dess Kungl. Maj:t fastställt, hur stor del av det taxerade beloppet, som skall uttagas. Den skattskyldige behöfve blott besvaras med ett meddelande, avseende den summa, han har att erlægga, och förfallotiden. Då kronouppbörden äger rum under november och december månader, skulle anordningen icke nödvändig-göra någon väsentlig förskjutning av den nu föreskrivna tiden för redovisningen.» Och styrelsen fortsätter: »Av vad ovan anförts torde framgå, att styrelsen för sin del är ense med motionärerna därom, att debiterings- och uppbördsförfarandet för den kommunala progressivskattens utjämningsandel f. n. lämnar mycket att önska i avseende å ändamålsenlighet, enkelhet och reda.»

Svenska landskommunernas förbund har yttrat sig i samma riktning. Förbundet säger på ett ställe: »Det torde nämligen icke kunna bestridas, att de kommunala myndigheterna och då framför

allt landskommunernas oavlönade förtroendemän äro i alltför hög grad betungade med uppgifter, som måste anses ligga vid sidan av deras egentliga verksamhetsområde, vadan en minskning av deras arbetsbörda är av behovet påkallad. På nu ifrågavarande område synes en sådan minskning motiverad. Den kommunala progressivskattens utjämningsandel är nämligen otvivelaktigt att anse som en ren statsskatt; och bör därför principiellt sett uppbörden av densamma omhändertagas av de statliga uppbördsmyndigheterna.»

Ja, just på detta sätt förhåller sig saken, men ändå har utskottet icke funnit skäl bifalla motionen. Jag beklagar, att så har skett, men kan därför icke underlåta att när allting talar för bifall till motionen, här yrka bifall till densamma.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr Laurén: Herr talman! Som den föregående ärade talaren framhållit, har utskottet ställt sig på sätt och vis välvilligt till motionärernas framställning, i det utskottet har ansett, att de utfärdade bestämmelserna äro ganska invecklade, men så långt, som en av motionärerna nu säger: att man skulle pröva en galenskap, innan man ändrar den, så långt har utskottet icke gått. Det har ansett, att de i motionen framförda åsikterna om förordningens olämplighet äro delvis överdrivna, och ett stöd för denna uppfattning får man i den föregående ärade talarens framhållande, att en kommun, som har en uppbörd på endast en tolvskilling, skulle hålla extra uppbördsstämma för att verkställa uppbörden. Jag tror, att våra komunalmän äro så pass praktiska, att de kunna gå förbi denna stöttesten utan några större vådor.

Beträffande det positiva förslaget i motionen, att progressivskattens utjämningsandel skulle tagas upp i samband med krono-uppbörden, har utskottet icke kunnat gå med på detsamma, därför att utskottet både i år och i fjol varit med om att söka få en delning av kronoskatten till stånd. Denna delning kunde icke lämpligen åstadkommas, men därför kan det icke vara lämpligt att förorda, att till denna kronoskatt, som i fjol ansågs vara för hög för att betalas på en gång, skulle ytterligare läggas progressivskattens utjämningsandel.

Detta är ett av skälen till att vi måst ställa oss avvisande mot förslaget. Men huvudskälet är, — såsom även den föregående ärade talaren framhållit — att vi anse, att förordningen, som ännu är fullständigt oprövad, icke redan nu bör ändras, då den skall gälla endast under år 1922. Däri ligger naturligtvis — det får man förutsätta — att Kungl. Maj:t vill se, hur förordningen skall verka, annars hade den väl utfärdats för flera år framåt. Då är det väl skäl att förmoda, att om det visar sig, att de förhågor, som uttalats, bli be-sannade, förordningen kommer att ändras och olägenheterna bli av-hjälpta, och det är ju givet, att de kommuner, som haft större olägenheter av uppbörden, genom sina organisationer, Landskommu-

Ang. upp-
börden av den
progressiva
kommunal-
skattens
utjämnings-
andel.
(Forts.)

Ang. upp-
börden av den
progressiva
kommunal-
skattens
utjämnings-
andel.
(Forts.)

nernas förbund och Svenska stadsförbundet, komma att få tillfälle att inverka på Kungl. Maj:t, då nästa förordning i ämnet skall skrivas.

Jag skall även be att få framhålla, att om man läser i deras helhet de utlåtanden, ur vilka herr Bengtsson i Kullen citerat en del, så skall man nog finna, att de äro tämligen ljumma. Det framgår av dem, att det icke är så mycket mot uppbörden av den progressiva skatten, som Landskommunernas förbund och Svenska stadsförbundet riktat sina anmärkningar, utan mot själva skatten såsom sådan. Då nu denna skatt är av provisorisk art, väntar man tydligen, att då en definitiv lagstiftning beträffande den kommunala uppbörden kommer till stånd, de olägenheter, som finnas icke bara beträffande uppbörden utan även i fråga om själva skatten skola avhjälpas av den blivande lagstiftningen.

Under sådana förhållanden har utskottet icke kunnat komma till annat resultat än att avstyrka motionen, ehuru med erkännande av att den förordning, mot vilken motionären riktar sig, förefaller att vara rätt så invecklad.

Jag ber alltså att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Bengtsson i Kullen: Herr talman! Den siste äradetalaren, utskottets ordförande, betvivlade vad jag sagt, nämligen att det skulle kunna bli på det sättet, att en kommun kunde bli tvungen att ställa till med extra uppbördsstämma för debitering av 25 öre. Jag vågar påstå, att detta verkligen kan bli förhållandet, såvida man skall följa författningen. Herr utskottsordföranden menade, att våra kommunalmän icke vore så opraktiska. Jag skall då be att få ett råd: Hur skall man göra för att få in denna skatt? Skall man gå till den skattskyldige och be honom vara så god och betala? Det lär väl ändå inte gå, ty då kan han svara: Var står det, att jag skall betala detta nu eller hur vet jag att summan är den rätta? Jag fordrar naturligtvis, att beloppet skall i vederbörlig ordning utdebiteras på uppbördsstämman, då skall jag betala det, men jag gör det icke nu.

Jag tycker alltså, att det var ett mycket svagt argument, som utskottets ordförande här kom med, och jag ber fortfarande, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Laurén: Ja, finnes det sådana formalister i bygderna, som den siste ärade talaren antydde, så må de gärna tillämpa förordningen på sitt sätt, men jag tror för min del, att föga sådant behöver befaras.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 10.

Statsutskottets nu föredragna utlåtande, nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inredning och utrustning av tandläkarinstitutets nya lokaler godkändes.

§ 11.

Vid härpå skedd föredragning av statsutskottets utlåtande, nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nybyggnad för de kemiska och fysiska institutionerna vid Chalmers tekniska institut yttrade *Ang. nybyggnad vid Chalmers tekniska institut.*

Herr L ü b e c k: Herr talman! Det är icke för att göra något yrkande om ändring i utskottets förslag, som jag tagit till orda.

Det är en gammal fråga, som nu äntligen får sin lösning, en fråga, för vilken riksdagen tidigare visat sitt intresse, och jag vill säga, att alla, som intressera sig för den högre tekniska undervisningen, hava all anledning att vara Kungl. Maj:t och utskottet tack samma för den behandling, som frågan nu fått.

Det är endast på en punkt, som utskottet företagit en ändring. Kungl. Maj:t och de sakkunniga hade nämligen föreslagit, att det elevantal, för vilket byggnaderna borde planeras, skulle beräknas efter ett årligt tillskott av 200 elever, medan utskottet nedprutat denna siffra till 150. Jag vill i detta avseende endast nämna, att det varit föremål för mycken tvekan från de sakkunnigas sida, vid vilken siffra man skulle stanna. Man hade därvid att taga hänsyn till att man planerade byggnader för en tidrymd, som måste anslås till ett halvt sekel eller mera, och därför var det angeläget, att exempelvis laboratorier och hörsalar icke toges till mindre, än som med hänsyn till det framtida behovet vore ändamålsenligt, åtminstone i sådana fall, där detta icke föranledde några väsentligt ökade kostnader.

För de fysiska och kemiska institutionerna spela ju laboratorierna en mycket viktig roll och kunna behöva tagas i anspråk icke blott för dem, som genomgå institutet, utan även för fortsatt utbildning åt sådana ingenjörer, som efter några år kunna vilja återvända för att komplettera sina kunskaper i ena eller andra avseendet. Det var därför nödvändigt, att institutet fick tillräckliga reservutrymmen till sitt förfogande. Och vad angår byggnaderna för ifrågakvarande institutioner, så finnes där endast en stor hörsal, som nu avsetts lämna plats för 200 elever, och vilken enligt utskottets förslag kunde bli fråga om att minska något.

Med vad jag nu anfört har jag, herr talman, endast velat uttala det önskemålet, att då man här har att göra med utrymmesfrågor och förhållanden, som äro ganska oberäknliga och ovissa, Kungl. Maj:t icke måtte behöva tolka utskottets utlåtande alltför snävt, utan — särskilt med tanke på att mycket stora begränsningar redan blivit vidtagna i de utarbetade förslagen — på det

Ang. nybyggnad vid Chalmers tekniska institut.
(Forts.)

sättet, att de framtida behoven för institutet icke måtte onödigtvis beskäras.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 12.

Föredrogs vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av bergsskolorna i Filipstad och Falun;

nr 58, i anledning av väckt motion angående användande av eventuellt uppkommen behållning å det för år 1922 beviljade förslagsanslaget till understöd åt nykterhetsnämnderna m. m.;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts under sjunde huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till statskontoret och riksräkenskapsverket jämte en i ämnet väckt motion; och

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckning av tiden för anmälan om inlösen av skattefrälseräntor.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 13.

Ang. en radiostation för trafik med Amerikas Förenta Stater.

Härefter föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande att påbörja anläggning av en radiostation för trafik med Amerikas förenta stater; och begärdes ordet därvid av

Herr L u b e c k, som anförde: Herr talman! Även här ber jag att få göra en liten anteckning till protokollet.

Det är ju så med denna anläggning, att den för närvarande icke kan sägas riktigt hålla måttet i fråga om räntabilitet. Men åtskilliga skäl, vilka blivit av Kungl. Maj:t och utskottet framhållna, tala dock för att man nu skall gå till verket.

Vad jag nu vill påpeka är, att om Kungl. Maj:t finner anledning att fatta definitivt beslut om utförande av denna anläggning, man måtte taga särskild hänsyn till vad som framhållits i utskottets betänkande, nämligen att skälen till arbetets snara igångsättande äro den rådande arbetslösheten och de internationella förhållandena på området. Med hänsyn särskilt till arbetslösheten vill jag då fästa uppmärksamheten på det önskemålet, att man såvitt möjligt måtte göra denna beställning på sådant sätt — vilket kan ske — att den till allra största delen stannar inom landet. Ifall olika alternativ i detta avseende kunna föreligga, så synes detta med hänsyn till utskottets motivering böra vara en utslagsgivande synpunkt.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 14.

Föredrogos vart för sig

statsutskottets utlåtanden:

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse angående av Kungl. Maj:t meddelat uppskov med slutförandet av vissa undersökningsarbeten i Kiirunavaara och Gellivare malmberg;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående sänkning av räntan å lån från fonden för rederinäringens understödjan-
de; och

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag till kapitalökning för fonden för torvindustriens befrämjande;

sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtande, nr 6, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken m. m., dels ock i anledning därav väckta motioner; samt

bevillningsutskottets betänkande, nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående beskattning av socker m. m.

Utskottens i nämnda utlåtanden och betänkande gjorda framställningar blevo av kammaren bifallna.

§ 15.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan uppfört bankoutskottets utlåtande, nr 32, angående vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkterna 1—7.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 8.

Mom. a).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. b).

Lades till handlingarna.

Punkterna 9—18.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 19.

Mom. a) och b).

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang.
understöd åt
extra provin-
siälläkaren A.
Hollierz änka
och dotter.

Mom. c) angående understöd åt extra provinsialläkaren A. Hollierz' änka och dotter.

I en till riksdagen avlåten, den 14 mars 1922 dagtecknad proposition, nr 189, hade Kungl. Maj:t under punkten 3 föreslagit, att riksdagen måtte medgiva, att extra provinsialläkaren Anders Hollierz' änka Olga Hollierz, född Strandberg, och hans dotter Dagny Andrea finge, räknat från och med den 1 januari 1921, från allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan med 500 kronor, så länge hon förbleve ogift, och dottern med 200 kronor intill utgången av det år, varunder hon uppnått 18 års ålder.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte av riksdagen bifallas.

Vid detta moment var emellertid fogad reservation av herrar C. G. Lindley, Malmberg, Andersson i Hägelåkra, Sommelius, Wikström och Strindlund, vilka yrkat bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Sedan momentet föredragits, anförde:

Herr Sommelius: Herr talman! Jag har icke kunnat instämma med utskottet i denna punkt. Kungl. Maj:t har föreslagit, att riksdagen må medgiva, att extra provinsialläkaren Anders Hollierz' änka Olga Hollierz, född Strandberg, och hans dotter Dagny Andrea må, räknat från och med den 1 januari 1921, från allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan med 500 kronor, så länge hon förbliver ogift, och dottern med 200 kronor intill utgången av det år, varunder hon uppnått 18 års ålder. Utskottet har emellertid beslutat avstyrka denna framställning. Jag har jämte flera utskottskamrater ansett mig böra reservera mig mot utskottets hemställan.

Jag tillåter mig nämna, att statskontoret har tillstyrkt den av departementschefen gjorda framställningen om årliga understöd åt änkan och dottern.

Jag har reserverat mig på den grund, att denne man, doktor Anders Hollierz, har i 20 år såsom extra provinsialläkare på ett par ställen i nordligaste Sverige bestritt en i ovanlig grad berömvärd gärning. Sällan har väl någon läkare i vårt land med så outtröttlig energi skött sin verksamhet. Och på samma gång har doktor Hollierz även bedrivit filantropi i en ovanligt stor utsträckning. Och allt detta i en del av vårt land, där det i allmänhet inte är så synnerligen lockande för tjänstemän och särskilt för läkare att slå sig ned.

De vackra intyg om denne man och hans verksamhet, som ha influtit från flera håll, har även statskontoret tryckt på. Statskontoret säger, att Hollierz i livstiden utfört ett uppförande och gagnande arbete i det allmännas tjänst i fattiga och glest bebyggda trakter av landet. I betraktande härav har statskontoret ansett sig icke böra motsätta sig beviljande i detta särskilda fall av något

understöd av statsmedel. Dock skulle med avseende på dottrarna understöd endast tillkomma den yngsta, intill dess hon blivit 18 år.

Jag skall vidare be att få nämna, att då Hollierz uppnådde 65 år, beslöt riksdagen 1914 att tillerkänna honom en pension av 1,500 kronor från den 1 januari nämnda år under hans återstående livstid. Hollierz har visserligen inte varit ordinarie provinsialläkare, men han har dock i 20 år gjort tjänst som extra provinsialläkare, och han har av riksdagen 1914 ansetts vara värd att åtnjuta pension. När alltså riksdagen har beslutat tillerkänna honom pensionsrätt, så kan man ju undra, varför inte också änkan skulle kunna få ett årligt understöd, så länge hon är ogift liksom även den minderåriga dottern. Jag tycker, att den framställning, som här blivit gjord, är en logisk konsekvens av den ställning, riksdagen 1914 intagit. Och på grund av det förtjänstfulla och uppoffrande arbete samt den filantropiska verksamhet, som blivit utförd av den avlidne doktor Hollierz, anser jag, att riksdagen icke bör tillsluta sin hand och förhindra, att hans änka och ena barn erhålla ett årligt understöd, den förra av 500 kronor och den senare av 200 kronor. Det synes mig icke vara några stora anspråk, som man ställer på staten, om man lämnar sitt bifall till denna lilla summa, som ju är förhållandevis ytterst ringa, när man tar hänsyn till den pension, som riksdagen en gång beslutat.

Jag hemställer därför, att andra kammaren med avslag å utskottets hemställan ville bifalla min med fleras reservation.

Herr Bäcklund: Herr talman! Mina damer och herrar! Det är ju inte vidare tacksamt att gå på avslag i detta fall, såsom utskottet har gjort gentemot Kungl. Maj:ts framställning. Men här föreligga inte på något sätt några ömmande omständigheter. Och man måste väl fordra, att sådana skola föreligga, för att pensioner skola beviljas, där vederbörande inte äro berättigade därtill enligt gällande bestämmelser. Jag vill påpeka, att det på sidan 14 står angivet, att bouppteckningen utvisade en behållning av 38,831 kronor 34 öre. Jag kan för min del inte finna, att man under sådana förhållanden kan tala om några ömmande omständigheter. Och då sådana icke föreligga, anser jag icke, att utskottet har någon anledning att gå på ett bifall, utan i sådana fall bör man principiellt gå på avslagslinjen. Och endast då ömmande omständigheter kunna påvisas, böra dylika framställningar bifallas.

Statskontoret, som av den föregående ärade talaren åberopades, har i sitt utlåtande uttalat, att det syntes kunna råda rätt stor tvekan, huruvida pension av statsmedel borde beviljas de efterlevande efter extra provinsialläkaren Anders Hollierz, då denne ju icke innehaft anställning i statens tjänst. Sedan svänger visserligen statskontoret om och säger, att under de föreliggande förhållandena har man ingenting emot att understöd beviljas. Men det blir ju en sak för sig. Jag hävdar i detta fall den uppfattning, vartill utskottet har kommit. Och att första kammaren beslutat följa reservanternas i detta fall, bör inte vara någon anledning för andra kammaren att

*Ang.
understöd af
extra provin-
sialläkaren A.
Hollierz änka
och dotter.*

(Forts.)

Ang.
understöd åt
extra provin-
sialläkaren A.
Hollierz änka
och dotter.

(Forts.)

också göra det. Jag tror, att vi äro inne på alldeles rätt väg, om vi bifalla sådana här framställningar endast då det kan påvisas ömmande omständigheter eller något, som eljest talar för att staten bör lämna pension, där vederbörande inte annars skulle vara berättigade därtill. Ett sådant fall föreligger inte här, och jag tror därför, att utskottet ställt sig på en absolut riktig ståndpunkt, när det hemställt om avslag på Kungl. Maj:ts framställning.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Wikström: Herr talman! Jag vill inte förneka, att jag på sätt och vis finner det alldeles riktigt, att utskottet, som i första rummet har att taga hänsyn till de formella omständigheterna, i detta fall ställt sig på avslagslinjen. Men jag vågar dock hävda den ståndpunkten, att om man tar hänsyn till billighetsskäl och en del andra omständigheter, som här föreligga, så finns det full anledning för kammaren att gå på ett bifall till reservationen.

I anledning av herr Bäcklunds påpekande av statskontorets uttalande om att det kunde råda tvekan, huruvida pension av statsmedel borde beviljas i detta fall, så vill jag erinra om att det, såsom framgår av den utredning, som framlades 1914, huvudsakligen berodde på rent formella omständigheter, att doktor Hollierz vid uppnådda 65 års ålder icke hade rätt att få pension enligt gällande bestämmelser. Han hade nämligen på grund av vissa skäl någon tid uppehållit tjänsten utan officiellt förordnande, och det hade gjort, att hans formella rätt i detta avseende gått honom ur händerna. Men riksdagen har i varje fall 1914 beviljat honom pension, såsom om han tillhört pensionskassan.

Här föreligga emellertid en del andra omständigheter, som jag anser vara avgörande åtminstone för mig, när det gäller mitt ställningstagande till denna fråga, och det är själva arten och egenskapen av den tjänstgöring, som denne läkare utfört där uppe. Han har först och främst under lång tid uppehållit läkaretjänsten i Sorsele distrikt, som är ett av Sveriges fattigaste och mest svårbesatta distrikt, dit det visat sig vara ytterst svårt att få någon läkare. Och därefter, från och med 1909, har han tjänstgjort i Tärna, som utan tvivel är Sveriges mest isolerade ort, och varest det visat sig så gott som omöjligt, även med stora uppoffringar från statens sida, att få någon läkare att uppehålla sig annat än mycket kort tid. På särskild anmodan och på grund av det stora intresse, denne man hade fått för befolkningen där uppe, åtog han sig då att bege sig upp till Tärna och bestrida provinsialläkartjänsten där uppe. Och sedan hans pensionsålder hade inträtt och det fortfarande visade sig omöjligt att få denna läkartjänst besatt, fortsatte han att uppehålla tjänsten ända till sin död. Tärna är en ort, belägen ett 30-tal mil från närmaste järnväg, en ort, som inte ens haft en ordentlig väg förrän nu under allra sista tiden, och en ort, där människor, som äro vana att leva under andra levnadsförhållanden än de som äro födda där uppe, ytterst ogärna vilja slå sig ned för någon längre tid. Han har emellertid

fortsatt att tjänstgöra där, och det är en allmänt uttalad uppfattning, att han gjort det uteslutande eller i varje fall väsentligen av rent ideella skäl, därför att han, populärt talat, tyckte synd om befolkningen där uppe, hade fattat intresse för den och inte ville lämna den åt sitt öde. Under de epidemier som rasade, har han där varit till utomordentligt stort gagn.

Det påpekas i utlåtandet, att hans deklarerade inkomst år 1920 uppgick till 12,000 kronor. Jag har inte hunnit med eller förmått skaffa mig full upplysning om hur det förhåller sig med den inkomsten. Men det är i varje fall uppenbart, att detta inte uteslutande är behållning av hans praktik. Däri ingick först och främst hans pension. Men dessutom visar bouppteckningen, att behållningen utöver lösöreboet bestod av aktier i Svenska handelsbanken, och detta har ju varit ett rikt givande papper under krisåren. Jag förmodar, att det är någon sådan vinst, som här spelat in. Men enligt alla underrettelser, jag erhållit, har denne läkare under utövandet av sin praktik icke följt några taxor; han har varit ytterst billig. Det inträffade oupphörligt, att när det var mycket fattiga patienter, som anlidade honom, han behandlade dem gratis. Och det är gott om fattiga patienter där uppe, varför sådant torde hava inträffat många gånger. Enligt vad som sagts mig, hade det också hänt, att när han i dessa vidsträckta bygder möttes av fattigdom, han gav patienten en slant i stället för att taga betalt.

För mig ter sig denna fråga så, att jag tycker, att staten bör hava råd att i denna form visa sin förstäelse och lämna sitt erkännande för en ovanligt lång och ovanligt pliktrogen och enligt allas vittnesbörd ovanligt oegennyttig livs- och tjänstemannagärning. Det är ur den synpunkten jag tycker, att det vore, för att begagna en nött klisché, inte staten värdigt att nu för den mannens efterlämnade följelagarinna genom livet ställa det så, att hon nödgas äta upp den lilla behållning som vid mannens död fanns i boet under de år, hon ännu kan hava kvar att leva, utan den besparingen bör i stället drygas ut med den lilla pension, som här föreslagits.

Jag ber, herr talman, att på grund av vad jag anfört få yrka bifall till reservationen.

Jag kan tillfoga den upplysningen, att reservationen i första kammaren bifallits utan votering.

I detta yttrande instämde herrar *Sehlin, Hedlund* i Häste, *Öberg, Bergström, Lindberg* och *Olsson* i Ramsta, fröken *Tamm*, herrar *Osberg* och *Ljungberg*, fröken *Wellin* samt herrar *Björnberg* och *Nilsson* i Vibberbo.

Herr E u r é n: Herr talman! Efter dessa många instämmanden i den föregående talarens anförande kunde det vara överflödigt att vidare yttra sig i denna fråga. Jag skall endast be att med några korta ord få säga, att jag varit personligen bekant med denne läkare och därför kan vitsorda de goda omdömen, som här äro fällda om honom och hans verksamhet. Jag vet, att han långt före den tid, som

Any.
underlöd åt
extra provin-
siälläkaren A.
Holliez änka
och dotter.

(Forts.)

Ang.
understöd åt
extra provin-
siälläkaren A.
Hollierz änka
och dotter.

(Forts.)

här i handlingarna omtalas i fråga om hans tjänstgöring, var tillförordnad provinsialläkare uppe i en annan trakt av övre Norrland, nämligen i Öjebyns distrikt. Vi få besinna, att han sålunda snart sagt från början haft sin tjänstgöring i distrikten där uppe med de stora avstånden, där verksamheten blir synnerligen besvärlig och kraftprövande. En stor del av sin verksamhetstid har han ägnat åt distrikt, som varit hart när omöjliga att få besatta med ordinarie innehavare. Vi veta, att det distrikt han senast verkade i, nu har blivit ordinarie provinsialläkaredistrikt och skulle om så förut varit fallet hava berättigat honom till full pension. Jag tycker då, att när riksdagen på sin tid, trots att distriktet ej var ordinarie, beviljat honom pension, det vore med billighet överensstämmande, att riksdagen också låte änkan få åtnjuta en däremot motsvarande. Jag ber att få påpeka, att hon har i 25 år med mannen delat de mödor och besvärligheter, som tjänsten och ett hem i dessa hårda distrikt medfört. Jag tycker att detta kan vara alldeles tillräckligt för att motivera, att hon nu efter mannens död får denna lilla pension.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen i denna punkt.

Herrar *Akerlund* och *Lundquist* instämde häruti.

Herr *Borggren*: Herr talman! Då jag varit med att i utskottet behandla denna fråga, skall jag be att få säga några ord.

Efter de många instämmanden, som följde på herr *Wikströms* anförande, kan man nästan förstå, att utskottets förslag blir avslaget här i kammaren. Om så sker, får jag för min del säga, att kammaren har ändrat sig ganska betydligt. Det är icke så länge sedan vi hade en hel massa pensionsfrågor på kammarens bord. Det gällde pensionsbelopp till änkor efter män, som varit i statens tjänst på skilda områden. Det påvisades vid det tillfället, att vederbörande voro i mycket små och fattiga omständigheter. Det framgick icke, såsom nu då det gäller denna provinsialläkareänka, att det fanns någon boupp-teckning, som visade en behållning på 38,000 kronor. Men då var kammaren redo att avslå de gjorda framställningarna. Då gjorde sig icke det förhållandet gällande, som framgick av den siste ärade talarrens anförande, att det var någon, som hade känt någon av dessa personer väl, och att man kunde taga detta till utgångspunkt för beviljande av det föreslagna pensionsbeloppet. Jag vill säga, att om kammaren vid varje tillfälle ställde sig på samma ståndpunkt, som den tyckes göra nu, jag då skulle vara den förste att instämma i yrkandet att giva änkor pension eller understöd, när deras män varit anställda i statens tjänst. I de förut behandlade fallen har det gällt änkor efter personer, som varit direkt anställda i statstjänst. Men den person, vars änka det här gäller, kan icke sägas hava innehaft sådan anställning.

Nu säger herr *Wikström*, att denne läkare gjort så stora uppoffringar i de trakter, där han haft sin tjänstgöring. Jag vill för min del inte bestrida, att så varit förhållandet, men jag anser, att om den

mannen har uppoftat sig så mycket för denna befolkning där uppe, där han haft sin verksamhet, så är det befolkningens i den trakten skyldighet att i sin tur stödja änkan, så att hon inte behöver gå in och begära understöd från statens sida. Man borde väl kunna fordra, att befolkningen vid detta tillfälle skulle hava visat den erkänslan, då nu änkan är i behov av hjälp.

Jag ber, herr talman, att med dessa korta ord få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Björkmän i Norrköping: Herr talman! Jag vill endast vända mig mot den mening, som här gjort sig gällande, att i ett sådant fall som detta man endast skall se efter, om ömmande omständigheter föreligga, d. v. s. om en person till de sina enligt bouppteckningen lämnat mer eller mindre. De ömmande omständigheterna äro mycket svåra att här bedöma ty en bouppteckningssumma är ju i allmänhet imaginär. De upplysningar om de s. k. ömmande omständigheterna, man i sådant avseende kan få, få icke utgöra en bestämmande synpunkt för ärendet utan den statsnytta den avlidne gjort. Det viktigaste för mig här är, att en 21 års verksamhet i ödebygden vinner erkännande från riksdagens sida. Vi skola icke lägga på de olika bygdernas befolkning att bereda utkomst för läkares efterlämnade. Om Sorsele befolkning eller Tärna befolkning känna sig tacksamma, så är det väl, men härvidlag är frågan framlagd för riksdagen av Kungl. Maj:t, som enligt min mening sett saken rätt, då det föreslagits, att staten skall träda emellan.

Jag ber, på grund av vad jag anfört, att få yrka bifall till reservationen, innefattande bifall till den kungl. propositionen.

Häruti instämde herrar *Laurén* och *Hamrin*.

Herr Kloo: Herr talman! Jag har icke deltagit i detta ärendes behandling i utskottet. Om jag det gjort, hade jag anslutit mig till reservanterna.

Herr Borggren nämnde, att utskottet och riksdagen varit i viss mån orättvisa mot några av honom omnämnda änkor. Om nu så varit fallet, bör man väl icke alltjämt fortsätta med en sådan orättvisa. Jag anser, att ett beviljande av understöd åt denna änka och hennes dotter står i full konsekvens med det beslut riksdagen 1914 fattade om pension åt ifrågavarande extra provinsialläkare.

Det torde vara bekant för alla, att det är flera läkaredistrikt uppe i Norrland — jag har hört uppgivas sex distrikt — som icke kunna besättas på grund av svårigheten att få läkare att åtaga sig dessa tjänster. Det visar, att tjänsten där uppe är allt annat än behaglig, och man bör ju icke söka göra det än mera motbjudande för våra läkare att vilja antaga anställning som provinsialläkare i Norrland genom att icke ens bevilja en sådan liten änkepension som 500 kronor jämte de 200 kronorna åt det minderåriga barnet.

*Ang.
understöd åt
extra provin-
sialläkaren A.
Holliez änka
och dotter.
(Forts.)*

Ang.
 understöd åt
 extra provin-
 sialläkaren A.
 Hollierz änka
 och dotter.
 (Forts.)

Jag anser därför, herr talman, det vara vår plikt och skyldighet att i detta fall bevilja ett understöd åt änkan och hennes minderåriga barn, och därför ber jag få yrka bifall till reservationen.

Herr Åkerlund: Herr talman! Om befolkningen där uppe vore förmögen och utan bekymmer kunde lämna änkan pension och vore villig till detsamma, då vore det en helt annan sak. Men man har icke någon aning om, huru det förhåller sig därmed. Ja, aning har man nog, ty det är ju klart, att om den principen vore införd någonstades, att änkan efter en statstjänsteman, som tjänstgjort på ett oförvitligt och gott sätt, får pension av befolkningen, då skulle det ske över allt.

Nu är det visserligen en behållning på 38,000 kronor i boet, men huru mycket därav som består av värden, som kunna lämna avkastning, vet man icke. Kanske det bara är 10,000 eller 12,000 kronor. Och det är väl ändå orimligt, att man alltid skall tala om att man skall hålla så hårt på principerna, utan man får väl se efter, om det finns särskilda omständigheter. Och sådana föreligga, såvitt jag kan se, här. Om en person tjänstgjort under så lång tid som läkare i dessa ödebygder och icke lyckats få något över, fastän han tjänstgjort på ett oförvitligt och berömvärdt sätt, som även vitsordats av hans förmän, då är det väl egentligen riksdagen ovärdigt att icke lämna ett bidrag här.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Med herr Åkerlund förenade sig herrar Söderberg och Karlsson i Vätö.

Herr Lovén: Herr talman! Då utskottet haft att behandla frågor om pension åt änkor eller sådana, som icke varit statsberättigade till pension, så har jag alltid, då man kunnat väga mellan hjärtat och förståndet, lutat åt den sidan, där hjärtat suttit. Men här gäller det en framställning om en pension, som för det första icke är statsberättigad och där det för det andra icke föreligger några små omständigheter. Ty gentemot herr Björkman vill jag säga, att det är väl inga fingerade siffror i bouppteckningen. De äro ju av domaren i laga ordning lagfästa. Vidare förekommer där också en liten bunt Svenska Handelsbankens aktier, och jag tror icke det är de sämsta papperen, utan de komma nog att bli bra om en liten tid. Dessutom äro värdena i bouppteckningen tilltagna till så små belopp, att det egentligen skulle uppgå till ett högre belopp än denna summa på över 38,000 kronor. Och detta gäller möbler och smycken och andra värdesaker.

När nu bouppteckningen visar på nära 39,000 kronors behållning i boet och han haft 13,000 kronors inkomst det sista året och hans änka icke är pensionsberättigad, så kunde vi helt enkelt icke gå med på denna pension, så mycket mindre som herrarna gång på gång avslagit pensioner till fattiga änkor med ända till 4 och 5 barn och där änkan fått gå i förvärvsarbete. Men där änkan icke varit statsberät-

*Ang.
understöd åt
extra provin-
siälläkaren A.
Hollierz änka
och dotter.*

(Forts.)

tigad till pension, ha vi gått på den linjen att bevilja 100 kronor till varje minderårigt barn. Och jag ville i utskottet gå på den medelvägen, att vi också här skulle bevilja 100 kronor till detta barn under 18 år. Men detta avvisades i utskottet, och därför måste jag gå på avslag, då de andra änkorna, som inte hade någonting, fått nöja sig med 100 kronor till varje minderårigt barn.

Jag vill påminna om ett annat ärende i år, som förekommit i bankoutskottet, nämligen en motion, som väckts av herr Leo. Där var det 10,000 kronors behållning i boet. Därför fick änkan ingenting, och så ströks den posten. Det var icke tal om den saken vidare. Låt vara att änkan i det fallet var på hospital, så att hon fick den vård hon behöfde, men de som hade att taga henne i omvårdnad de hade nog behövt den lilla pensionen.

När man gång på gång går tillväga på det sättet, kan jag icke vara med om att, då det gäller en person, som sett »bättre dagar», som man säger, och då det finns så stor behållning i boet, ändå giva pension, oaktat vederbörande icke varit berättigad till statspension. Det kan jag icke vara med om, hur mycket man än vill säga, att man är motståndare till att en änka skall få pension.

Nu säger herr Björkman, att denne man nedlagt ett så oerhört gagneligt arbete där uppe i Norrland. Ja, det vill jag icke bestrida. Men jag menar, att om en man varit anställd i statstjänst och där utfört ett hårt arbete, så kvittar det lika, om han varit lantbrevbärare eller provinsialläkare. Och när man i kammaren kunde slåss om 250 kronor till en lantbrevbärare och man här ställer under omröstning en pension på 500 kronor till änkan efter en provinsialläkare, så kan jag icke se, var rättvisan ligger. Det är det rättvisa, jag strider för, och därför måste jag motsätta mig, att denna änka skall få pension. Ty hade det varit så, att det förelegat ömmande omständigheter, så hade jag kunnat vara med om denna sak. Men när så icke är, kan jag icke vara med om beviljande av pension i detta fall, och därför nödgas jag, herr talman, att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Bäcklund: Herr talman! Jag anser icke, att utskottet ställt sig på någon annan linje än de ärade herrar, som här dragit fram det goda omdömet om denne person, ty utskottet har för sin del lika gott omdöme om honom och hans gärning som någon av dem, som här förfäktat reservanternas uppfattning. Det är icke nu tal om den saken. Men här är det fråga om behovet av pension, och det blir en annan sak.

Sedan försöker man spela ut läkarefrågan i Norrland. Den har icke det ringaste att göra med den här änkepensionen på 500 kronor, utan det är naturligtvis förhållandena där uppe och lönefrågan för läkarna själva, som kan spela en roll. Men en änkepension på i detta fall 500 kronor har naturligtvis ingen som helst betydelse därvidlag, och jag tycker man behöver icke alls spela på den strängen här.

Sedan har det talats om, att boet kanske är rätt så värdelöst. Jag kan då tala om, att det fanns över 70 aktier i Svenska Han-

Ang.
understöd åt
extra provin-
siälläkaren A.
Hollierz änka
och dotter.

(Forts.)

delsbanken med i detta bo, och de äro upptagna till parivärdet, alltså 100 kronor, och jag tror de äro värda denna dag 136 kronor per styck. Jag tror därför man kan säga, att bouppteckningen visar icke en lägre summa, än vad boet i verkligheten representerar, utan kanske tvärtom.

Så vill jag erinra herrarna om att jag har stått här förut och talat för pensioner till fattiga änkor, som icke hade någonting utan som hade medellöshetsintyg, och det rörde sig om ett belopp på 300 kronor åt dem vardera, men då avtog riksdagen dessa pensioner. Och det gällde också efterlevande efter personer, som tjänat staten. Även om de icke hade gjort det som provinsialläkare, så hade de gjort det under lång tid, och jag tror också att de varit pensionärer. Då frågar jag: är det rättvist att i ett fall, där boet går upp till nära 40,000 kronor, bevilja en så pass hög pension som den här föreslagna, när man i andra fall har avslagit pensioner åt sådana, som haft medellöshetsintyg?

Jag skall icke gråta, om herrarna här fatta beslut om att bevilja denna pension. Men jag anser man bör vara någorlunda konsekvent i frågorna. För övrigt komma vi strax till en annan punkt, där herr Hansson i Trollhättan har motionerat med anledning av en kungl. proposition. Men icke har utskottet tagit hänsyn till det, utan utskottet har gått på den linjen, att vi skola låta bli att giva även de fattigaste ankorna några pensioner och endast bevilja 100 kronor till vardera av barnen. Jag tycker andra kammaren bör vara någorlunda konsekvent i de här frågorna och icke giva pensioner, där det är sådana omständigheter som i detta fall, när man har panna och hjärta att avslå de små pensionerna för fattigt folk, som ha medellöshetsintyg.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr B ä r g i Katrineholm: Herr talman! Jag förstår, att debatten i denna fråga börjar bliva tröttande och tråkig, och jag skall därför icke heller länge besvara herrarna, men jag nödgas säga, att under de år, jag suttit här, tror jag mig ha kunnat konstatera, att de herrar ledamöter, som företråda bankoutsittet i de frågor, där bankoutsittet går på avslag på dylika framställningar, som här föreligga, alltid göra det å dragande kall och ämbetets vägnar. Men jag har också grannligen märkt, att, i likhet med vad den siste ärade talaren sade, ingen av det ärade utskottets ledamöter har gråtit, om ett beslut i en sådan här fråga har gått dem emot.

Jag tror vi få vara tacksamma, att bankoutsittet, så gott sig göra låter, söker följa en princip, där en princip möjligen kan följas. Och jag tror också vi få vara tacksamma mot utskottets ledamöter, för att de icke äro sådana principryttare, som man exempelvis vill tillvita statsutskottet och andra att vara. Men icke dess mindre må jag säga, att jag knappast kan följa dem av herrarna, som här talat för avslag, särskilt kan jag icke gilla den motivering, som de förebragt. Herrar Bäcklund, Lovén och Borggren ha här

talat om, att man icke kan handla på det sätt, som här påyrkats av Kungl. Maj:t, alldenstund man får så obarmhärtigt fram och avstyrker och avslår framställningar om pensioner till dem, som verkligen lida nöd. Mina herrar! Jag skulle förstå detta, om icke, som den siste ärade talaren nämnde, i betänkandet nr 33 herrarna hade — jag förmodar med tungt hjärta — just gått att avstyrka en framställning om understöd åt en sådan där utfattig änka. Jag skulle vilja säga, att det är icke alltid den där ömmande synpunkten kan göra sig gällande heller hos herrarna, som företräda avslagslinjen här. Detta förstår jag. Men jag tycker icke ni skola taga det till intäkt för att avstyrka en sådan framställning, som här gjorts, alldenstund ni i konsekvens av eder egen uppfattning borde gått på bifall till herr Strutz' motion om bidrag till änkan Andreasson, som är absolut utfattig. Jag vill icke sticka under stol med, herr talman, att jag med mitt lilla inlägg velat bereda möjlighet att även änkan Andreasson får den pension, som första kammaren nyss beslutat — som jag tror till första kammarens heder — och jag tror, att det även skall lända till andra kammarens heder, om den följer första kammaren i detta fall. Och jag vill peka på ännu ett avslagsyrkande, som kommer i en följande punkt här, nämligen rörande jordbrukskonsulenten Bagges änka. Det förhållandet känner jag en liten smula, och jag får säga, att jag tycker det är mycket starka skäl, som tala även för bifall till den framställningen av Kungl. Maj:t.

Det är svårt att draga en gräns, var billighetsskäl skola börja och var de skola sluta, och någon riktigt gångbar princip kan aldrig bankoutskottet komma med, en princip som dess ledamöters goda hjärtan kunna konsekvent tillämpa, utan man kommer givetvis att famla efter det man anser vara för ögonblicket mest påkallat. Och då följer naturligtvis alltid därav, att det blir litet ojämnt. Åtminstone känner jag mig uppfordrad att säga, att jag tror kammaren handlar mest i enlighet med sin kutym, om den bifaller Kungl. Maj:ts framställning att tilldela ett understöd här. Efter strikta linjer lär det aldrig kunna gå för sig, och den oreda, som därigenom uppstår, få vi väl hålla till godo med, så länge vi ha ömmande hjärtan, som man egentligen skulle fösa undan en liten smula, när vi besluta i ekonomiska ting, men vilket vi icke äro mäktiga att göra.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herrar *Wagnsson* och *Fast* instämde häruti.

Herr Rydén: Herr talman! Från den tid, när statutskottet behandlade pensionsärenden, har jag ett starkt minne av, huru svårt det många gånger var att kunna förfara på fullt rättvist sätt i dessa ärenden. Det kan därför aldrig falla mig in att uttala något som helst klander mot vare sig den ena eller andra principens företrädare här i kammaren. Jag tror vi få hålla bankoutskottet räkning för det uppenbara strävande, som där gör sig gällande att, så långt det är

*Ang.
understöd åt
extra provin-
siälläkaren A.
Hollierz änka
och dotter.*

(Forts.)

Ang.
understöd åt
extra provin-
siälläkaren A.
Hollierz änka
och dotter.
(Forts.)

möjligt, hålla på vissa principer. Men nu är det så, när det gäller dessa mångskiftande pensionsärenden, att de visa sig vara lika skiftande som livet självt. Och jag måste säga, att det är mig mycket svårt att kunna biträda ett yrkande om avslag på Kungl. Maj:ts framställning i det föreliggande fallet. Likaväl som jag för någon tid sedan var med om att tillstyrka, att riksdagen i ett extra ordnärt undantagsfall skulle åtaga sig att bygga en prästgård i vår nordligaste socken, där folket är fattigt och avstånden äro så oerhört stora, så att det icke fanns annan möjlighet, än att staten måste handla vänligare och givmindare mot denna del av landet, än den i allmänhet handlar, så har jag den uppfattningen, att i detta fall föreligger ett sådant undantagsfall.

Vi ha försummat mycket i fråga om att hjälpa befolkningen uppe i våra nordligaste bygder, och icke minst ha läkare- och skolfrågorna där på grund av befolkningens fattigdom och de stora vid-derna blivit eftersatta. Och därför måste jag säga, att när det gäller en man, som här har arbetat under ytterst svåra förhållanden ändå till 39 mil från järnvägsstation och många gånger utan någon som helst ersättning bland en fattig befolkning, så är det mig omöjligt att vara med om att hans änka skall ställas alldeles utanför något som helst understöd från statens sida, när han gått bort. Jag tror icke det är farligt att gå ifrån de principer, som bankoutskottets ledamöter med all rätt kanhända hävda i allmänhet och även i detta fall, när man har sådana säregna undantagsförhållanden att göra med som i förevarande ärende.

Jag skulle därför vilja för min del på det varmaste vädja till kammaren att bifalla reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Karlsson* i Gasabäck, *Poppius*, *Olsson* i Broberg, *Carlsson-Frosterud*, *Gustafson* i Kasenberg, *Danielsson*, *Wallerius*, *Röing* och *Pehrsson* i Göteborg.

Herr *Björkman* i Norrköping: Herr talman! Blott några ord gent emot herr Lovén.

Herr Lovén påstår här, att det skulle väcka förvåning, om kammaren följde ett annat yrkande än det han själv framställt. Jag vill då påpeka, att i sådana här frågor är det olika nyanseringar, som göra sig gällande. Och när man märker, att det är fråga om en man, som verkat så som denne uppe i obygderna, då får i första hand hjärtat tala. Men även förståndet kan för resten tala här också. Då så skarpa ord här ha fällt av herr Lovén, så anser jag mig berättigad att några minuter upptaga tiden med att citera några ord ur statsverkspropositionen.

Här säger kyrkoherden i Tärna församling: »Varmt intresserad för obygdens folk och deras hjälpande i nöd, skydde han aldrig eller knotade över mödor, som mötte honom och som visat sig vara för stora för yngre krafter. Ännu på dödsbädden sökte han, så länge medvetandet var klart, att under pågående epidemi genom föreskrifter hjälpa de sjuka, som eljest icke hade läkare närmare än på

minst 15 mils avstånd. Under sin verksamhetstid kunde han ofta icke taga någon, aldrig full laga ersättning för sin tid och sitt arbete. Hans inkomst av praktik räckte därför aldrig till för att betala ens största delen av de kommunala utskylderna. Han kunde därför ej avlägga något väsentligt till arv åt sin familj.»

Medicinalstyrelsen säger — och det är *statssynpunkten*, som kommer fram där och som för mig är viktigast: »Ett bifall till framställningen skulle lända till fördel för rekryteringen av provinsialläkartjänsterna i obygdnen såsom ett synligt bevis på statsmakternas intresse och omvårdnad om dessa mindre gynnade kärmedlemmar även i sådana fall, där desamma formellt icke kunde göra anspråk på statens bistånd för sig och de sina.»

Jag använde visst ordet fingerade inkomster om avkastningen å bouppteckningens tillgångar. Ja, det är fingerade inkomster, när den i bouppteckningen upptagna behållningen utgöres till stor del av lösören och när aktierna, som nyss blivit upplyst, bestå av sådana, som icke ha något större värde. Då är det befogat, att man åberopar vad departementschefen säger, nämligen att för de efterlevande rän-teinkomsten efter nuvarande förhållanden är fullständigt otillräcklig för deras uppehälle.

Efter vad jag nu anfört, tillåter jag mig att fortfarande yrka bifall till reservationen.

Herr Borggren: Det tjänar kanske icke mycket till att tala för utskottets förslag efter de många instämmanden, som följt efter de anföranden, som här hållits för reservationen. Men då man på flera håll sagt, att vi ha egentligen inga principer och ingen grund alls att följa, så skulle jag för min del vilja säga, att det har dock riksdagens andra kammare, ty vid mer än ett tillfälle har från bankoutskottets sida framkommit förslag om, att man skulle bevilja pension i ungefär liknande fall som detta, men då har andra kammaren för sin del avslagit desamma. Och jag kan icke uraktlåta att erinra om ett fall för några år sedan, då det nämligen gällde en man nere i Malmö, som varit i statens tjänst där i cirka 36 år. Denne man dog och efterlämnade änka, som icke hade något vidare stort kapital att leva på. Men denne man hade levt sparsamt och så sparsamt, att han kunnat skaffa sig en liten fastighet nere i Malmö. Av denna lilla fastighet fick han sedan lov att sälja en del på grund av att det skulle dragas fram en gata där. Och när han dog efterlämnade han ett kapital på cirka 15,000 kronor. Men beträffande den mannen var det icke tal om, att andra kammaren hade samma hjärta som vid detta tillfälle. Och det är väl ingen, som vill förneka, att denne man, som tjänat staten troget i 36 år, hade nedlagt ett intensivt och betydelsefullt arbete. Och då personen i fråga hade utmärkt sig för en mycket stor sparsamhet, så att han hade sparat 15,000 kronor, så fick hans änka ingenting. I det här fallet visar bouppteckningen en behållning av 38,000 kronor, och då vill man här, att riksdagens andra kammare skall gå med på denna

Ang.
understöd åt
extra provin-
sialläkaren A.
Hollierz änka
och dotter.

(Forts.)

*Ang.
understöd åt
extra provin-
siälläkaren A.
Hollierz änka
och dotter.*

änkepension. Jag tror, att det också gäller för andra kammaren att något hålla på de principer, som den annars har gått på.

Jag vidhåller mitt yrkande.

(Forts.)

Herr Lovén: Med anledning av att herr Björkman läste upp prästens intyg där uppifrån, vill jag säga, att det hade vi ju också kännedom om i utskottet. Men när församlingsprästen säger, att denne man knappast kunde av sin inkomst betala kommunalutskylderna, så strider det väl mot, att han hade en årsinkomst av nära 13,000 kronor? Och när vidare församlingsprästen säger, att han icke lämnat något nämnvärt efter sig till sina efterkommande, så kanske man kan säga, att 40,000 kronor är icke någonting nämnvärt, men hur många änkor skulle icke vara glada, om deras män kunnat lägga av denna summa, som bouppteckningen i det här fallet utvisar? Jag tycker, att de där uttalandena av kyrkoherden, att han icke kunnat betala kommunalutskylderna och icke lämnat något nämnvärt efter sig, stämma icke riktigt med vad som framgår av handlingarna. Nu tvivlar jag icke på, att kyrkoherdens intyg är riktigt, men annars veta vi ju, att intyg, som utfärdats där uppifrån, visat sig icke vara något vidare att lita på.

Herr Bengtsson i Norup: Herr talman! Då herr Lovén häromdagen talade för dyrtidstilläggets högre siffror, så sade han bland annat, att statstjänarna äro kött av vårt kött och ben av våra ben. Jag undrar, om icke samma tillämpning skulle kunna göras på den här fattiga änkan. Och den gången var det icke tal om, huruvida de hade högre eller mindre inkomster. Det borde väl kunna gälla även här, så att även om denna person har litet mer, än som herr Lovén anser man bör ha för att få pension, så tror jag, att här gör man väl, om man bifaller Kungl. Maj:ts förslag.

Jag ber att yrka bifall till reservationen.

Herr Olsson i Broberg: Herr talman! Här har talats så mycket om konsekvenser, men jag vill här bara påpeka en sak, som ingen egentligen har nämnt om. Här har ju talats om, att denna änkas ekonomiska ställning skulle vara sådan, att den icke motive- rar något pensionsunderstöd. Här föreligger bevis om en behållning i boet på c:a 38,000 kronor, säger man. Men det är att märka, att däri ingår även bohag och sådant. Och jag vill bara ha påpekat, att när denne man dog vid 71 års ålder och haft en verksamhet under en lång följd av år där uppe såsom läkare, men ändå icke kunde lämna efter sig en större behållning i boet än 38,000 kronor, så måste väl det bevisa, att han haft ett arbete där uppe, som varit bra litet och ringa avlönat, och att den verksamhet, han där i dessa obygdar utfört, har lämnat ofantligt ringa ekonomiskt resultat. Jag vill ha påpekat detta, när man anser detta vara en behållning, som man vill anse såsom avsevärd, efter en man, som har under lång tid arbetat i egenskap av läkare uppe i dessa obygdar.

Jag vill förena mig med dem, som yrka bifall till reservationen.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande moment, dels ock på avslag å berörda hemställan samt bifall i stället till den vid momentet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse den senare propositionen hava flertalets mening för sig. Som votering likväl begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en voteringsproposition av följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren, med avslag å bankoutskottets hemställan i punkten 19 mom. c) av utskottets förevarande utlåtande nr 32, bifaller den vid momentet fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Omröstningen utföll med 138 ja mot 52 nej; och hade kammaren alltså, med avslag å utskottets hemställan, bifallit den vid momentet fogade reservationen.

Punkten 20, angående tilläggs pension åt förra bibliotekarien vid pedagogiska biblioteket Laura Löwenhielm.

I en till riksdagen avlåten, den 24 februari 1922 dagtecknad proposition, nr 102, hade Kungl. Maj:ts föreslagit riksdagen medgiva, att till Laura Löwenhielm finge från och med månaden näst efter den, varunder hon, efter den 2 oktober 1922 uppnådd ålder av sextio år, frånträdde sin befattning vid de enskilda läroanstalternas vikariatskassa, från allmänna indragningsstaten utgå en tilläggs pension till sådant belopp, att densamma — tillika med pension från svenska lärarinnornas pensionsförening och tilläggs pension jämlikt kungörelsen den 31 december 1917 angående tilläggs pensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna (nr 965), sådan densamma lydde enligt kungörelsen den 18 november 1921 (nr 702) — uppginge till 1,800 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Uti en vid denna punkt avgiven reservation hade herr *Lovén* hemställt, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition i ämnet.

Punkten föredrogs. Därvid yttrade:

Herr *L o v é n*: Herr talman! Då jag är ensam reservant i denna fråga, vill jag hoppas, att även i detta fall den ensammes styrka skall bli utslagsgivande i fråga om denna pension.

*Ang.
understöd åt
extra provin-
siälläkaren A.
Hollierz änka
och dotter.
(Forts.)*

*Ang. tilläggs-
pension åt
förra bibliote-
karien Laura
Löwenhielm.*

Ang. tilläggs-
pension åt
förra bibliote-
karien Laura
Löwenhielm.

(Forts.)

Varför jag icke kunnat vara med om den pension, det här gäller, är, att den, som skulle erhålla densamma, förut har två särskilda pensionsbelopp. Nu vill man, att hon skall ha tilläggspension, så att hennes pension skall komma att uppgå till sammanlagt 1,800 kronor. Ursprungligen ifrågasattes, att hon skulle få pension för sitt arbete vid de enskilda läroanstalternas vikariatskassa, men statskontoret har funnit, att detta icke låter sig göra, men har i stället tillstyrkt, att hon skall få pension för sitt arbete vid pedagogiska biblioteket i Stockholm. Nu har det av handlingarna framgått, att den anställning, som man nu senast föreslagit, att hon skulle få pension för, är ingen statsanställning, även om den står en sådan ganska nära. Men när det nu är så, att vi eljest alltid avslagit alla framställningar om pension, då vederbörande icke varit berättigad att erhålla pension av staten, och icke ömmande omständigheter förelegat, och därför har jag icke kunnat vara med om förslaget.

Jag skall, herr talman, när jag yrkar avslag på utskottets hemställan, redan nu lova att icke begära votering. Men skulle någon av alla dem, som fått avslag på sina motioner om pensioner åt fattiga änkor, begära votering, så skall jag icke hava något emot det, ty jag kan icke finna, att det är riktigt rättvist, att man i ena fallet går till mötes dessa ganska långt gående krav men i andra fall avslår sådana framställningar om pension.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtandet fogade reservationen.

Herr S o m m e l i u s: Utskottet har efter omsorgsfull prövning ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts proposition, varför jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen givna propositioner å de under överläggningen framställda yrkandena biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 21 och 22.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 23.

Ang. pension
åt lantbruks-
konsulenten
F. Bagges
änka och barn.

Mom. a) angående pension åt lantbrukskonsulenten F. Bagges änka och barn.

I en till riksdagen avlåten, den 10 mars 1922 dagtecknad proposition, nr 190, hade Kungl. Maj:t föreslagit, att riksdagen måtte medgiva, att avlidne lantbrukskonsulenten i England, civilingenjören Fredrik Bagges änka, Jeanne Louise Emerence Bagge, född Bagge, samt bemälda makars barn Claude Gustaf Jean och Cyril Fredrik finge från och med den 1 oktober 1921 från allmänna indragningsstaten åtnjuta årliga pensioner, änkan under sin återstående livstid, så länge hon förblev i sitt nuvarande änkestånd, till belopp av 1,000

kronor och ett vart av barnen till och med det år, under vilket det fyllde 18 år, till belopp av 250 kronor.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke måtte av riksdagen bifallas.

*Ang. pension
åt lantbruks-
konsulenten
F. Bagges
änka och barn.
(Forts.)*

Efter föredragning av punkten anförde:

Herr Jönsson i Fridhill: Herr talman! Som kammaren finner, har bankoutskottet på denna punkt enhälligt avstyrkt Kungl. Maj:ts framställning om en årlig pension åt lantbrukskonsulenten Bagges efterlämnade änka och barn. Utskottet grundar sitt beslut på skäl av huvudsakligen formell art, nämligen att Bagges anställning icke skulle ha varit av den art, att den medför laglig rätt till pension för hans efterlevande. Lantbruksstyrelsen, som gjort framställning i ärendet och på vilkens utlåtande Kungl. Maj:ts proposition grundar sig, anför till stöd för framställningen, att riksdagen tidigare medgivit pension åt befattningshavare med anställning av ungefär samma art som Bagges. Lantbruksstyrelsen erinrar sålunda om, att vid föregående tillfällen änkor efter befattningshavare, vilkas tjänst med hänsyn till dess art i viss mån torde kunna jämföras med den av Bagge innehavda befattningen, tillförsäkrats pension, nämligen änkor efter svenska statens fiskeriagent i Berlin A. H. Krüger och t. f. fiskeriintendenten A. H. Malm. Statskonsulenten Bagge har genom den verksamhet, som han under 18 år utövat i England och som gått ut på att trygga avsättningen av svenska produkter därstädes, enligt min och mängas uppfattning utfört ett synnerligen betydelsefullt arbete, och det kan icke ifrågasättas, att han med den lön, som han hade för sitt uppdrag och vilken, enligt vad utredningen visar, uppgick till mellan 7,500 och 9,000 kronor, kunnat samla någon avsevärd förmögenhet åt sin efterlämnade familj. Jag tror således, att även om det icke föreligger fullt formella skäl för bifall till framställningen, så är dock i alla fall denna framställning om en pension av 1,000 kronor till änkan och 250 kronor till vardera av de två efterlämnade barnen, intill dess de fyllt 18 år, fullt motiverad.

Jag ber att få erinra därom, att första kammaren utan minsta opposition från bankoutskottets sida beslutat bifalla denna kungl. proposition. Utan att anföra vidare skäl, i annan mån än att jag vill poängtera, att den framställning, det här gäller, är tämligen analog med den, som förevarit tidigare under denna riksdag, nämligen framställningen om pension till herr Vallentins änka, vilken pension beviljades vid gemensam votering, ber jag, herr talman, på grund av vad jag nu anfört, hemställa om bifall till Kungl. Maj:ts förslag och avslag på utskottets hemställan.

I detta yttrande herrar *Bengtsson* i Norup, *Jeppsson*, *Gustafson* i Vimmerby och *Röing*.

Herr Nilsson i Tånga: Herr talman! Jag kunde hava nöjt mig med att i det väsentliga instämna i vad herr Jönsson i Fridhill

*Ang. pension
åt lantbruks-
konsulenten
F. Bagges
änka och barn.* yttrade även som i hans yrkande, men jag skall i alla händelser be
att få säga några ord.

Jag skall då uppriktigt tillstå, att jag blev ganska överraskad, när jag såg bankoutskottets utlåtande och fann, att utskottet hade så fullkomligt reservationslöst gått på avslag på Kungl. Maj:ts framställning, och jag resonerade då på det sättet för mig själv, att antingen måtte bankoutskottets ledamöter icke haft kännedom om inebörden och den stora betydelsen för vårt land av lantbrukskonsulenten Bagges verksamhet i England eller också har man hakat upp sig på formella synpunkter och principiella betänkligheter. Men skulle det senare vara fallet, vilket jag förmodar, att det också är, då får jag lov att säga, att då har man låtit de principiella betänkligheterna dominera på bekostnad av vad som kan anses vara med rättvisa och billighet förenligt.

Jag behöver nu kanske icke för kammaren här närmare relatera lantbrukskonsulenten Bagges anställningsförhållanden. Han har icke i egentlig mening innehaft statstjänst. Han har haft lantbruksstyrelsens förordnande att i England verka för avsättning av svenska lantbruksprodukter, och detta har han utfört på ett sätt, som är värt allt erkännande, och de som varit i tillfälle att närmare följa och granska hans verksamhet, erkänna, att betydelsen för vårt land av den verksamhet, som konsulenten Bagge i detta avseende utövat, näppeligen kan överskattas. Men på grund av sin anställning har han icke kunnat vare sig för sig själv eller för sina efterlevande erhålla pension. Han har icke varit delägare i någon av staten understödd änka- och pupillkassa, men realiter har konsulenten Bagge innehaft statstjänst. Han har haft statens uppdrag att verka i England för avsättning av svenska produkter och har avlönats med statsmedel.

Nu kan det hända, att det kommer att invändas — i en föregående fråga hävdade herrar Bäcklund och Lovén den synpunkten — att det avgörande för understöd till efterlevande icke får vara arten eller betydelsen av den verksamhet, som en person utövat, utan de efterlevandes ekonomiska förhållanden. Den synpunkten kan jag för min del icke godkänna, och riksdagen har icke heller för sin del godkänt den, ty för några dagar sedan beslöt riksdagen bevilja pension åt änkan efter en person, som ävenledes haft sin verksamhet förlagd till England och där utfört ett för landet betydelsefullt arbete. Då var det just den synpunkten, nämligen arten och betydelsen av den verksamhet, som utövats, som föranledde riksdagen att bevilja pension åt den efterlämnade maken. Nu kan man måhända invända, att behållningen i boet egentligen tyder på att de ekonomiska förhållandena icke äro sådana, att de påkalla pension för de efterlevande. Ja, det kan hända, att siffran 22,000, som bouppteckningen visar i behållning, kan förefalla hög, men jag skall erinra om, att behållningen till stor del består av möbler och husgerådssaker, och om dessa skola realiseras, lär det väl icke räcka så långt för den efterlevande änkan och hennes två minderåriga barn. Jag skulle kunna relatera åtskilliga exempel på att riksdagen i sådana fall som detta handlat alldeles på samma sätt, som Kungl. Maj:t nu föreslagit. För en del

år sedan hade staten en fiskeriagent anställd i Tyskland, som verkade där under åtskilliga år. Han var i precis samma ställning som Bagge. Han kunde varken för sig eller sina efterlevande förvärva pension. Av sjukdom nödgades han att avgå från sin befattning. Riksdagen beviljade honom då pension, men icke nog därmed, utan när han dog, erhöll även den efterlevande maken pension. Det skulle kunna anföras åtskilliga exempel på, då riksdagen handlat på samma sätt.

Med avseende på den betydelse, som lantbrukskonsulenten Bagges verksamhet haft för vårt land vill jag erinra om, att det är väsentligen hans förtjänst, att det svenska smöret vunnit en så god marknad i England, men icke blott i fråga om denna produkt utan även i fråga om andra lantbruksprodukter har han inlagt mycket stora förtjänster för att vinna marknad för desamma. Jag vill bestämt säga, att det vore icke svenska staten värdigt med hänsyn till betydelsen av det arbete och den verksamhet, som Bagge utövat, att lämna de efterlevande så att säga vind för våg, och jag ber att få hemställa till kammarens ledamöter att såsom en gärd av erkännande för vad konsulenten Bagge utfört på sitt verksamhetsområde bifalla vad Kungl. Maj:t här föreslagit. Framställningen går ju, såsom kammarens ledamöter funnit, ut på att den efterlevande maken skall erhålla en årlig pension av 1,000 kronor och vardera av de två minderåriga barnen, intill dess de uppnått 18 års ålder, 250 kronor årligen.

Jag ber därför, herr talman, att med anledning av vad jag nu anfört få yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till Kungl. Maj:ts framställning.

Häruti instämde herrar *Henrikson*, *Poppius* och *Hedlund* i Häste.

Herr *Lübeck*: Jag förmodar, att det kan vara onödigt att yttra något vidare till förmån för den ståndpunkt, som första kammaren redan intagit, men jag skall be att få tillägga ett par omständigheter, som synas mig tala för bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Det uttalas i utskottets betänkande, att Bagges anställning icke varit av den art, att den medför laglig rätt till pension för hans efterlevande. Det synes mig böra erinras om att frågan om lantbrukskonsulentens i England ställning tidigare varit föremål för prövning och att man därvid funnit, att det med hänsyn till den uppgift, som ålåg honom, vore bättre att han icke vore anställd inom diplomatiens och anknuten till legationen, utan kunde utöva sitt arbete under friare former. Den omständigheten, att Bagge varit anställd under 18 år i sådan mera fristående ställning och fått ett årligen förnyat förtroende, torde väl mer än något annat vittna om att han gjort sig väl förtjänt om landets intressen därute.

Vidare vill jag endast tillägga, att då här talas om att behållningen i boet utgör ungefär 22,000 kronor, så lära härav omkring 6,000 kronor utgöra värdet av själva boet, som icke lämnar någon avkastning. Vad änkan och de två minderåriga barnen ha att taga sig fram på är följaktligen avkastningen av det återstående beloppet, sådan den nu kan vara.

*Ang. pension
åt lantbruks-
konsulenten
F. Bagges
änka och barn.*

(Forts.)

Ang. pension
 åt lantbruks-
 konsulenten
 F. Bagges
 änka och barn.
 (Forts.)

Herr talman, jag ber att få hemställa om bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Borggren: Herr talman! Efter de anföranden, som hållits, kan jag förstå, att det icke mycket lönar mödan att tala för utskottets förslag. Men det är i alla fall på det sättet enligt de handlingar, som utskottet haft att tillgå, att denna persons efterlevande icke äro lagligen berättigade till något understöd eller pension från statens sida. Då nu boet utvisar en så stor behållning som 22,000 kronor och något därtöfver, har naturligtvis utskottet här såsom vid behandlingen av så många andra frågor ansett, att ömmande omständigheter icke föreligga, och då riksdagen på ett tidigare stadium sagt ifrån, att man i sådana fall icke vill bevilja pension, har utskottet icke kunnat komma till någon annan ståndpunkt än att yrka avslag på den kungl. propositionen.

Här förekommer emellertid en sak i den kungl. propositionen, som de föregående talarna yrkat bifall till; jag undrar, om icke de föregående talarna, som yrkat bifall till den kungl. propositionen, skulle vilja ändra sig något därvidlag. Det är nämligen så, att det föreslagits 250 kronor till varje barn. Riksdagen har tidigare, då det gällt att bevilja pensioner, stannat vid 100 kronor till varje barn, intill dess det fyllt 18 år, och jag tycker, att så mycket borde väl kammaren hålla på principerna, att den åtminstone icke överskrider det belopp, som tidigare beviljats. Jag vet icke, varför dessa personer icke skulle ställas lika. Jag kan emellertid för min del icke framställa något annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Herr Nylander: Herr talman! Då jag personligen haft tillfälle att under många år följa konsulenten Bagges verksamhet, vill jag understryka vad av föregående talare framhållits, nämligen att han alltid nedlagt ett synnerligen målmedvetet och för våra svenska näringar gagnande arbete under sin verksamhet i England. Jag ber att få instämma i det yrkande, som gjorts om bifall till Kungl. Maj:ts proposition, och vill gentemot den siste talaren framföra, att här enligt min åsikt verkligt ömmande omständigheter för de efterlevande dessutom föreligga. Jag finner, att det icke är andra kammaren värdigt att sänka anslaget för barnen till 100 kronor. Desto större skäl att icke göra det finner jag däri, att första kammaren redan bifallit propositionen i oförändrad form. Jag får därför å min sida vädja till andra kammaren att följa medkammarens exempel, och jag yrkar alltså bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Bäcklund: Herr talman! Utgången är naturligtvis given i denna fråga, att döma av den votering, som vi hade för en stund sedan. Trots detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets framställning. Jag vill påpeka för kammarens ledamöter, att utskottet i detta fall varit absolut enigt: det finnes ingen reserwant. Jag har ju ingenting emot att utskottet blir behandlat på

detta sätt, för all del, det spelar mycket liten roll, men det kan ju vara litet farligt i längden; ty då kommer naturligtvis utskottsbehandlingen att bli därefter. Man tillstyrker vad som helst, man vågar icke gå på avslag, ty kamrarna komma i alla fall att bifalla, hur än frågan för övrigt ligger.

*Ang. pension
åt lantbruks-
konsulenten
F. Bagges
änka och barn.*

(Forts.)

Herr Nilsson i Tånga sökte, om jag fattade honom rätt, göra gällande, att man tog hänsyn till vilken yrkesställning och dylikt en person hade. Det är ingalunda fallet, utan det är reella skäl, behållningen i boet och det förhållandet, att det icke finnes ömmande omständigheter, som ställt utskottet på denna linje. Sedan har här talats om den gagnande verksamheten. Icke har utskottet velat bestrida, och icke heller vill jag göra det, att vederbörande i dessa bägge fall utövat en stor och gagnande och nyttig verksamhet för vårt land, men den gagneliga verksamheten får naturligtvis icke i regel sträcka sig till pensionen, utan det är väl slut i och med att man beviljar lönen allt eftersom verksamheten är lagd. Om herrarna studerat denna sak, veta herrarna, att beträffande pensioner till änkor och barn är det i regel så, att det är befattningshavarna själva, som betala änkepension och pupillförsäkring; staten gör det icke i någon nämnvärd omfattning, fastän man i ett och annat ömmande fall kommer till riksdagen och begär pension.

Vi ha icke ansett, att dessa bägge fall varit så ömmande, men för all del, är andra kammarens mening i lihet med första kammarens, att det är ömmande fall, får naturligtvis utskottet finna sig i att det även blir ändring på denna punkt. Jag ber i alla fall att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet *L i n d e r s*: Jag tror, att det är alldeles riktigt, såsom den senaste talaren, herr Bäcklund, uttalade, att utgången torde vara given. Den tron har jag om andra kammaren, att den kommer att följa första kammarens beslut i detta fall, men det är ytterligare ett skäl, som föranleder, att jag tämligen säkert tror på att kammaren bifaller Kungl. Maj:ts proposition. Jag behöver då blott erinra om den votering, som ägde rum nyss, och en votering, som ägde rum för några dagar sedan, angående pressagenten Vallentins pension, liksom jag också kan erinra om ett annat liknande ärende, som omnämnts uti kungl. propositionen, nämligen att fiskeriagenten Krüger, som hade en liknande anställning, fick på sin tid pension och hans änka efter honom. Det kan nog upprepas åtskilliga fall, som äro analoga med detta.

Herr Lübeck har påvisat ett moment i denna fråga, som ju också har sin betydelse, nämligen att riksdagen tidigare varit i tillfälle att yttra sig beträffande anställningen av denna lantbrukskonsulent. Riksdagen hade då ingen som helst anmärkning att göra mot betydelsen av hans verksamhet men fann, att detta sätt att engagera en man för just denna verksamhet var det bästa. Nu har han dock av staten haft i uppdrag att i aderton år bevaka det svenska jordbrukets intressen i ett av de få länder, där Sveriges jordbruk har möjlighet att avsätta kvalitetsprodukter. När det arbete, som han utfört, tillika

Ang. pension åt lantbrukskonsulenten F. Bagges änka och barn. är väl vitsordat, vore det högst märkligt, om staten skulle undandraga sig sin plikt att i någon mån sörja för hans efterlevande.

(Forts.) Jag vill slutligen erinra därom, att därest icke riksdagen skulle behjerta denna sak följer givetvis som en konsekvens av detta, att man får svårt nog att skaffa de lämpligaste krafterna för det arbete i landets tjänst, som där utförts av herr Bagge. Utan att uppehålla mig närmare vid detaljerna, får jag därför uttala den varma förhoppningen, att andra kammaren liksom den första kommer att bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Åkerlund: Herr talman! Jag hoppas, att herr Bäcklund måtte få rätt i denna fråga, och att kammaren således måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition. Jag tror icke, att utskottet skall anse sig demoraliserat, ifall så sker. Jag har själv varit med om att tala omkull ett enhälligt bankoutskott ett par tre gånger förut, men jag tycker, att utskottet ändå sköter sig mycket självständigt och bra, och så har det gjort här också. Emellertid vill jag blott såsom så många andra framhålla, att den person, som redbart och på ett ofantligt nyttigt sätt betjänat staten mot den ringa ersättning, som 7,500 kronor och 9,000 kronor sista åren i England är, har sannerligen icke haft tillfälle att lägga av och samla några rikedomar i sin tjänst. Såsom herr Lübeck nyss påpekade, kan det väl icke vara någon anledning att förvägra hans änka pension, därför att han icke var i statens tjänst. Faktiskt har han dock varit i statstjänst, även om han icke varit det officiellt, och därför är det sannerligen icke mer än rätt och billigt att tillgodose hans änka, som just icke har något att leva på.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet; och biföll kammaren därvid Kungl. Maj:ts framställning.

Mom. b).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. c).

Lades till handlingarna.

§ 16.

Slutligen upptogs till behandling bankoutskottets utlåtande, nr 33, angående vissa framställningar rörande pensioner och understöd.

Ang. årligt understöd åt överbanmästaren J. A. Andreassons änka och minderåriga barn. *Punkten 1*, angående årligt understöd åt överbanmästaren J. A. Andreassons änka och minderåriga barn.

I en inom första kammaren av herr *Strutz* väckt motion, nr 25, hade hemställts, att riksdagen måtte tillerkänna änkan Beda Edvardina Andreasson, född Kumlin, och hennes minderåriga barn Karin

Margareta och Gustav Elis ett årligt understöd från och med tiden för mannens dödsfall att utgå av trafikmedel.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte av riksdagen bifallas.

Sedan punkten föredragits yttrade:

Herr B ä r g i Katrineholm: Herr talman! Jag gjorde en antydan, när jag förra gången hade ordet, att jag skulle komma att göra ett yrkande på denna punkt. Jag skulle icke ha vågat göra det, om icke andra kammaren fattat de beslut, som den här förut fattat i frågor, som det rått någon tvist om, men då nu bifall till dessa Kungl. Maj:ts förslag lämnats av kammaren och första kammaren därtill biträtt denna motion, tillåter jag mig, herr talman, att föreslå utan vidare motivering än den, som finns i motionen och till vilken jag här hänvisar, att andra kammaren i likhet med första kammaren må besluta, att riksdagen måtte tillerkänna förre överbanmästaren J. A. Andreassons änka Beda Andreasson, född Kumlin, ett årligt understöd av 400 kronor, så länge hon lever ogift, att utgå av trafikmedel.

Jag är övertygad, herr talman, att jag i detta mitt yrkande kommer att få understöd av såväl herr Bäcklund som herrar Lovén och Borggren, därför att samtliga de herrarnas anföranden i föregående frågor ha gått ut på, att om ett verkligt behov föreligger, skall man icke tveka att bifalla ett sådant förslag. Här föreligger ett verkligt och stort behov. Jag känner personligen familjen, och jag vet, att det råder mer än ett behov, det råder ett verkligt nödläge.

Jag är litet otillfredsställd med att motionären, som i en hastig vändning gjorde detta yrkande i första kammaren, då hann fann, att kammaren var vänligt stämd emot de framställningar, som voro gjorda, icke jämväl yrkade på understöd åt barnen. Om andra kammaren nu bifaller mitt yrkande, komma därför denna fattiga änkas barn i ett sämre läge än de övriga änkors barn, för vilka det icke råder så förtvivlade förhållanden som i detta fall. För att emellertid icke slita enigheten emellan kamrarna, skall jag, herr talman, nöja mig med det yrkande, som jag nyss framställt, och jag hemställer alltså om bifall till detsamma.

Herrar *Lübeck* och *Laurén* instämde häruti.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen givna propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till det av herr B ä r g i Katrineholm under överläggningen framställda yrkandet fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

Ang. årligt understöd åt överbanmästaren J. A. Andreassons änka och minderåriga barn.

(Forts.)

Punkten 2.

*Ang.
understöd åt
J.E. Hallbergs
minderåriga
barn.*

Mom. a), angående understöd åt avlidne extra slussvakten J. E. Hallbergs minderåriga barn.

I en till riksdagen avlåten, den 24 februari 1922 dagtecknad proposition, nr 101, hade Kungl. Maj:t under punkten 1 föreslagit, att riksdagen måtte medgiva, att vart och ett av avlidne extra slussvakten Johan Edvin Hallbergs omyndiga barn Erik Gunnar, Anna Sofia Elisabet och Oskar Vilhelm finge från och med den 1 januari 1922 till och med utgången av det kalenderår, under vilket barnet uppnått 18 års ålder, av statens vattenfallsverks medel uppbära ett årligt understöd av 100 kronor.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehåft en inom andra kammaren av herr *Hansson* i Trollhättan väckt motion, nr 203, vari hemställts, att riksdagen måtte med anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning besluta, att avlidne extra slussvakten i Trollhättan Johan Edvin Hallbergs änka skulle från och med den 1 januari 1922 så länge hon förbleve i sitt änkestånd uppbära av statens vattenfallsverk ett årligt understöd av 240 kronor, samt att vart och ett av barnen Erik Gunnar, Anna Sofia Elisabet och Oskar Vilhelm skulle från och med den 1 januari 1922 till och med utgången av det kalenderår under vilket barnet uppnått 18 års ålder av statens vattenfallsverks medel uppbära ett årligt understöd av 100 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen, med avslag å förevarande motion, måtte bifalla Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Momentet föredrogs. Därvid anförde:

Herr *Hansson* i Trollhättan: Herr talman, mina damer och herrar! Efter de beslut, som andra kammaren nu i ett par på varandra följande punkter har fattat, förmodar jag, att ett vidlyftigt ordande till förmån för min motion kan anses tämligen överflödigt. Jag måste emellertid medge, att jag, då jag först genomläste utskottets betänkande, beslutade mig för att resignera, detta så mycket mera, som utskottet anfört principiella skäl för sitt avslagsyrkande. Utskottet har nämligen anfört, att det förut förekommit tre liknande ärenden, där man icke ansett sig kunna gå med på ett yrkande i enlighet med vad jag här föreslagit. Nu äro emellertid utskottets principer brutna och det till och med utan votering. Jag anser, att riksdagen gör rätt i att i detta fall gå med på min motion.

Herr Rydén har i dag yttrat, att pensionsfrågor äro lika skiftande som livet självt. Jag skall icke bliva långgrandig, men jag skulle dock vilja ge herrarna en liten bild ur livet. Det gäller här pension till en änka efter en slussvaktare hemma i Trollhättan. Hon har tre minderåriga barn. Familjen äger ingenting utan är alldeles medellös, varom intyg åtföljer motionen. Hon har begärt

pension. Vattenfallsstyrelsen tillstyrker, märk det, pension på 240 kronor åt änkan, så länge hon förblir i sitt änkestånd, samt 100 kronor för varje barn. Statskontoret, vars yttrande blivit följt av Kungl. Maj:t, säger sig icke vilja vara med om de 240 kronorna utan tillstyrker endast 100 kronor för varje barn. Då propositionen alltså icke upptog förslag om pension åt änkan med 240 kronor, har jag motionerat därom. Såsom skäl för att icke taga med denna pension har man förebragt, att änkan i fråga ännu var ung, endast ett trettiotal år, och att hon alltså kunde erhålla arbete. Hennes barn äro emellertid endast några år, sex, fem och tre år, och det är därför nästan omöjligt för henne att bredvid hemmets skötsel medhinna annat arbete. Om något år skall det äldsta barnet börja skolan, och då blir det ännu värre.

*Ang.
understöd åt
J. E. Hallbergs
minderåriga
barn.
(Forts.)*

I ett av de avstyrkta fallen, som man anför som principiellt skäl emot min motion, nämligen från Karlskrona, har den kvinna, varom det där är fråga, en inkomst av 3 kronor 90 öre om dagen därigenom, att hon har någon anställning vid varvet, men änkan Hallberg har ingenting alls. Hon har endast tillfälligt arbete exempelvis genom att gå som hjälp den tid, hon icke sköter hemmet.

Det är kanske onödigt att längre upptaga kammarens tid, men jag skulle för min del önska, att kammaren i likhet med vad den förut gjort låter både förståndet och hjärtat tala och låter sin nåd vederfaras denna änka genom att ge henne den pension, som här är föreslagen.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till min i detta ärende väckta motion.

Herr Bäcklund: Herr talman! Med anledning av den utgång, som vissa pensionsfrågor här fått, tycker jag för min del, att andra kammaren verkligen bör bifalla den i ämnet väckta motionen i enlighet med var herr Hansson i Trollhättan påyrkade. Det är nämligen icke någon rim och reson i att bevilja anslag, såsom herrarna förut gjort, och att nu icke bevilja detta anslag. Visserligen gäller det här endast en fattig änka — och endast 240 kronor, men jag tror, att de reella skälen ligga till förmån för att pensionen beviljas, så jag hoppas, att kammaren skall följa den redan inslagna vägen och bevilja änkepension även i detta fall, ty det tycker jag är fullkomligt riktigt.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talmannen framställt propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen, biföll kammaren berörda motion.

Mom. b).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 17.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Sköld*, nr 310, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 253, angående fortsatt befrielse för riksbanken under viss tid från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld; och

herr *Lovén*, nr 311, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 250, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 17 juni 1921 med vissa ändrade bestämmelser mot oskäligen hyresstegring m. m.

Nämnda motioner bordlades på begäran.

§ 18.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 52, rörande förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 24 mars 1921 angående införselmonopol jämte fastställande av högsta pris å socker m. m.;

nr 53, angående förordning om provtaxering i anledning av ifrågasatt omläggning av det kommunala beskattningsväsendet;

nr 54, angående förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar;

nr 55, angående förslag till lag om förlängning av vissa arrendevalt;

nr 56, angående förslag till sjömanslag m. m.;

nr 57, angående ändrad lydelse av 24 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar;

nr 58, angående utredning om ändring i vissa delar av lagen om handelsbolag och enkla bolag;

nr 59, angående ändrad lydelse av 1 kap. 9 § i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad;

nr 60, angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister; och

nr 61, angående utredning om intagande av vissa alkoholister å särskilda anstalter.

§ 19.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets:

memorial, nr 66, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till det frivilliga skyttväsendets befrämjande; och

utlåtande, nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inlösen av en fastighet i den s. k. Djurgårdsstaden;

bevillningsutskottets betänkande, nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften m. m. ävensom i ämnet väckta motioner;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 35, i anledning av vissa av riksdagens revisorer framställda anmärkningar angående enskilda med statslån understödda järnvägsaktiebolag och deras räkenskaper m. m.;

nr 36, i anledning av vissa framställningar angående understöd eller ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt befrielse för riksbanken under viss tid från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld; och

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 och av § 9 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873; samt

andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående reglering av importen utav brödspannmål och mjöl.

§ 20.

Justerades protokollsutdrag.

§ 21.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Bengtsson</i> i Norup	under 4 dagar fr. o. m. den 10 maj,
» <i>Johansson</i> i Uppmålby	» 2 » » » 7
» <i>Wiklund</i>	» 7 » » » 10
» <i>Andersson</i> i Katrineholm	» den 8 maj,
» <i>Olsson</i> i Goivvasta	» 2 dagar fr. o. m den 7 maj och
» <i>Winkler</i>	» 3 » » 7 »

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,56 e. m.

In fidem
Per Cronvall.